

FINANSMINISTERIET

Kommunekonomiprogrammet för år 2018

Hösten 2017

Finansministeriets publikationer 31b/2017

Kommunärenden

Finansministeriets publikationer 31b/2017

Kommunekonomiprogrammet för år 2018

Hösten 2017

Finansministeriet

ISBN hft.: 978-952-251-902-3

ISBN PDF: 978-952-251-903-0

Layout: Statsrådets förvaltningsenhet, publikationsverksamheten

Helsingfors 2017

Presentationsblad

Utgivare	Finansministeriet	Oktober 2017	
Författare	Finansministeriet, kommun- och regionförvaltningsavdelningen		
Publikationens titel	Kommunekonomiprogrammet för år 2018, hösten 2017		
Publikationsseriens namn och nummer	Finansministeriets publikationer 31b/2017		
Diarie-/ projektnummer		Tema	Kommunärenden
ISBN tryckt	978-952-251-902-3	ISSN tryckt	1459-3394
ISBN PDF	978-952-251-903-0	ISSN PDF	1797-9714
URN-adress	http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-251-903-0		
Sidantal	68	Språk	svenska
Nyckelord	kommunekonomi, statsunderstöd till kommunerna, kommunernas skatteintäkter, kommunernas utgifter, kommunernas uppgifter, socialvård, hälsovård, landskapen		
Referat	<p>Kommunekonomiprogrammet har uppgjorts i anslutning till beredningen av statens budgetförslag (BUF) för år 2018. Programmet preciserar kommunekonomiprogrammet för åren 2018–2021 som publicerades våren 2017.</p> <p>Kommunekonomiprogrammets betoning ligger på en granskning av kommunekonomins utvecklingsutsikter och statens åtgärder. Åtgärdernas verkningar har utvärderats ur hela kommunalekonomins perspektiv, med hänsyn till kommunstorleksgrupper och med tanke på förverkligandet av finansieringsprincipen.</p> <p>Kommunekonomiprogrammet har beretts av ett av finansministeriet utsett sekretariat som inkluderar samtliga centrala ministerier som bereder lagstiftning som gäller kommunernas uppgifter och statliga åtgärder som påverkar kommunalekonomi, samt av Finlands Kommunförbund. Finansministeriets ekonomiska avdelning har berett en utvecklingsutvärdering för kommunalekonomi. Utvärderingen presenteras i programmet med hjälp av begrepp som används inom kommunalräkenskaperna. Regeringen har behandlat kommunekonomiprogrammet i samband med budgetförhandlingarna. Förhandlingen mellan staten och kommunerna har förts i Delegationen för kommunal ekonomi och förvaltning och i ekonomisektionen, som bereder ärenden åt delegationen.</p>		
Förläggare	Finansministeriet		
Tryckort och år	Lönberg Print & Promo, 2017		
Beställningar/ distribution	Elektronisk version: julkaisut.valtioneuvosto.fi Beställningar: julkaisutilaukset.valtioneuvosto.fi		

Kuvailulehti

Julkaisija	Valtiovarainministeriö	Lokakuu 2017	
Tekijät	Valtiovarainministeriö, kunta- ja aluehallinto-osasto		
Julkaisun nimi	Kuntatalousohjelma vuodelle 2018, syksy 2017		
Julkaisusarjan nimi ja numero	Valtiovarainministeriön julkaisuja 31b/2017		
Diaari/hankenumero		Teema	Kunta-asiat
ISBN painettu	978-952-251-902-3	ISSN painettu	1459-3394
ISBN PDF	978-952-251-903-0	ISSN PDF	1797-9714
URN-osoite	http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-251-903-0		
Sivumäärä	68	Kieli	ruotsi
Asiasanat	kuntatalous, kuntien valtionavut, kuntien verotulot, kuntien menot, kuntien tehtävät, sosiaalihuolto, terveydenhuolto, maakunnat		
Tiivistelmä	<p>Kuntatalousohjelma on laadittu vuotta 2018 koskevan valtion talousarvioesityksen (TAE) valmistelun yhteydessä. Laadittu ohjelma tarkentaa keväällä 2017 julkaistua, vuosia 2018–2021 koskevaa kuntatalousohjelmaa.</p> <p>Kuntatalousohjelman painopiste on kuntatalouden kehitysnäkymien ja valtion toimenpiteiden tarkastelussa. Toimenpiteiden vaikutuksia on arvioitu koko kuntatalouden lisäksi kuntakokoryhmittäin sekä rahoitusperiaatteen toteutumisen näkökulmasta.</p> <p>Kuntatalousohjelma on valmisteltu valtiovarainministeriön nimeämässä sihteeristössä, jossa ovat mukana kaikki keskeiset kuntien tehtävälainsäädäntöä ja kuntatalouteen vaikuttavia valtion toimenpiteitä valmistelevat ministeriöt sekä Suomen Kuntaliitto. Valtiovarainministeriön kansantalousosasto on valmistellut kuntatalouden kehitysarvion, joka tässä ohjelmassa esitetään kuntien kirjanpidon käsittein. Hallitus on käsitellyt kuntatalousohjelman talousarvioneuvotteluissa. Valtion ja kuntien välinen neuvottelu on käyty Kuntatalouden ja -hallinnon neuvottelukunnassa sekä sille valmistelutyötä tekevässä talousjaostossa.</p>		
Kustantaja	Valtiovarainministeriö		
Painopaikka ja vuosi	Lönnberg Print & Promo, 2017		
Julkaisun myynti/ jakaja	Sähköinen versio: julkaisut.valtioneuvosto.fi Julkaisumyynti: julkaisutilaukset.valtioneuvosto.fi		

Description sheet

Published by	Ministry of Finance	October 2017	
Authors	Ministry of Finance, Department for Local Government and Regional Administration		
Title of publication	Local government finances programme for 2018, autumn 2017		
Series and publication number	Ministry of Finance publications 31b/2017		
Register number		Subject	Local Government Affairs
ISBN (printed)	978-952-251-902-3	ISSN (printed)	1459-3394
ISBN PDF	978-952-251-903-0	ISSN (PDF)	1797-9714
Website address (URN)	http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-251-903-0		
Pages	68	Language	Swedish
Keywords	local government finances, central government transfers and grants to municipalities, municipalities' tax revenues, local government expenditure, municipalities' tasks, social welfare, health care, regions		
<p>Abstract</p> <p>The local government finances programme was drawn up in conjunction with the preparation of the budget proposal for 2018. The programme defines more clearly the local government finances programme for 2018-2021 published in spring 2017.</p> <p>The main thrust of the local government finances programme is an examination of the outlook for local government finances and an analysis of state measures. The impact of measures is assessed from the perspective of local government finances overall, by municipality size group, and on the basis of the financing principle employed.</p> <p>The local government finances programme was drafted by a secretariat appointed by the Ministry of Finance consisting of all the key ministries involved in the preparation of state measures affecting local government finances and in the drafting of local government legislation as well as the Association of Finnish Local and Regional Authorities. The Economics Department of the Ministry of Finance has drafted a trend projection for local government finances, which is given in this programme in local government accounting terms. The Government has discussed the local government finances programme in budget negotiations. There have been negotiations between the central government and the municipalities in the shape of the Consultative Committee for Municipal Finances and Administration and the finance division responsible for the preparatory work for it.</p>			
Publisher	Ministry of Finance		
Printed by (place and time)	Lönnerberg Print & Promo, 2017		
Publication sales/ Distributed by	Online version: julkaisut.valtioneuvosto.fi Publication sales: julkaisutilaukset.valtioneuvosto.fi		

Innehåll

Sammandrag	9
Inledning	13
1 Lägesbild av den kommunala ekonomin hösten 2017	15
2 Effekterna av statens åtgärder på kommunekonomin 2018	21
2.1 Kommunekonomin i statens budgetproposition 2018 (kapitel 7.1–7.3 i statens budgetproposition).....	21
2.2 Åtgärder i budgetpropositionen som gäller kommuner.....	29
2.3 Vård- och landskapsreformen.....	47
2.4 Reformen av tillväxttjänsterna	49
3 Utvecklingsprognos för kommunekonomin och genomförandet av finansieringsprincipen	53
3.1 Utvecklingsprognos för den kommunala ekonomin	54
3.2 Granskning av utvecklingsprognoserna enligt kommunstorleksgrupp.....	58
Bilagor	64
Bilaga 1. Den kommunala ekonomins utveckling till 2021	64
Bilaga 2. Den totalekonomiska utvecklingen och vissa bakgrundsantaganden.....	65
Bilaga 3. Konkurrenskraftsavtalets effekt för kommunekonomin saldo.....	66
Bilaga 4. Statsbidrag till kommuner och samkommuner 2016–2018	67

Sammandrag

KOMMUNEKONOMIN STÄRKTES 2016, RINGA ÖKNING I OMKOSTNADERNA EN BIDRAGANDE ORSAK

Utifrån kommunernas och samkommunernas preliminära bokslutsuppgifter för 2016, som Statistikcentralen publicerade i juni, har lägesbilden av den kommunala ekonomin i fjol varit så gott som oförändrad i jämförelse med det kommuneekonomiprogram som upprättades våren 2017.

Enligt de preliminära bokslutsuppgifterna förbättrades kommuneekonomin år 2016. Det sammanräknade årsbidraget för kommunerna och samkommunerna på det finländska fastlandet uppgick till 3,4 miljarder euro 2016. Årsbidraget ökade med över 700 miljoner euro jämfört med föregående år. Årsbidraget räckte till för att täcka avskrivningarna och nedskrivningarna.

Årsbidraget stärktes särskilt i kommuner med ett stort antal invånare. Samkommunernas sammanräknade årsbidrag 2016 försämrades däremot med nästan 80 miljoner euro. Jämfört med prognosen i kommuneekonomiprogrammet hösten 2016 var kommunernas och samkommunernas sammanräknade årsbidrag cirka 200 miljoner euro bättre.

Kommunekonomins förbättrade årsbidrag berodde i första hand på att baskommunernas omkostnader ökade med endast 0,5 procent. Den ringa ökningen i verksamhetsbidraget förklaras dels av kommunernas egna anpassningsåtgärder, dels av besparingarna i anslutning till konkurrenskraftsavtalet.

Även om kommuneekonomin som helhet stärktes 2016 finns det alltså stora skillnader mellan kommunerna. Räkenskapsperiodens resultat var negativt i ungefär var tredje kommun.

Utifrån koncernboksluten 2015 och 2016 uppfyller fyra kommuner kriterierna för kriskommun enligt kommunallagen.

KOMMUNERNAS INVESTERINGAR MINSKADE, SAMKOMMUNERNAS ÖKADE

Nettoinvesteringarna inom kommunekonomin uppgick 2016 till något över 3,2 miljarder euro, varav baskommunernas andel var cirka 2,4 miljarder euro och samkommunernas cirka 820 miljoner euro. Jämfört med 2015 ökade investeringarna bara med cirka 20 miljoner euro, dvs. 0,7 procent.

Den försiktiga ökningen i investeringarna förklaras framför allt av att investeringarna i baskommunerna minskade med närmare 70 miljoner euro. Däremot ökade samkommunernas investeringar med över 90 miljoner euro jämfört med föregående år. Merparten av ökningen i samkommunernas investeringar, mätt i euro, förklaras av de investeringar som gjordes av sjukvårdsdistrikten och specialomsorgsdistrikten. Sjukvårdsdistriktens nettoinvesteringar ökade med nästan 50 miljoner euro, dvs. med 10,7 procent till sammanlagt över 500 miljoner euro.

Kommunernas lånestock fortsatte att öka, visserligen långsammare än på senare år. Lånestocken inom kommunekonomin ökade från cirka 17,3 miljarder euro 2015 till 18,1 miljarder euro.

STATENS ÅTGÄRDER HAR EN FÖRSÄMRANDE EFFEKT FÖR KOMMUNEKONOMIN 2018

Statens åtgärder väntas försämra kommunernas ekonomi med cirka 129 miljoner euro netto 2018. Regeringsprogrammet innehåller många åtgärder som har som mål att minska kommunernas utgifter. Till dessa hör bland annat effektiviseringen av ordnandet av specialiserad sjukvård och utvecklingen av närstående- och familjevården. Den kommunala ekonomin påverkas 2018 i hög grad även av andra faktorer än statens beslut, såsom av konkurrenskraftsavtalet, som minskar kommunernas arbetskraftskostnader.

Statsbidragen till kommunerna och samkommunerna uppgår 2018 till sammanlagt 10,59 miljarder euro, och de ökar med cirka 0,1 procent jämfört med året innan.

För statsandelen för kommunal basservice föreslås anslag på cirka 8 458 miljoner euro, vilket är cirka 140 miljoner euro mindre än i den ordinarie budgeten för 2017. Minskningen av statsandelen beror främst på en ökad minskning i anslutning till konkurrenskraftsavtalet på 119 miljoner euro och på en justering av kostnadsfördelningen mellan staten och kommunerna som minskar statsandelen med cirka 177 miljoner euro.

För beredningen av vård- och landskapsreformen föreslås 180,5 miljoner euro i budgetpropositionen. Av anslagen anvisas 130 miljoner euro för förberedelser i anslutning till ICT-beredningen i landskapen och inför vårdreformen: för landskapens ICT-servicecenter och landskapens informationsförvaltning, för regionala ICT-stödåtgärder och för gemen-

samma investeringar. För de förberedande åtgärderna och landskapens temporära beredningsorgan anvisas 40 miljoner euro i finansiering.

REGERINGSPROGRAMMETS ANPASSNINGÅTGÄRDER FÖR KOMMUNEKONOMIN HAR TAPPAT MÅLFARTEN

I juni 2017 utredde Finlands Kommunförbund vilka effekter de viktigaste åtgärderna i regeringsprogrammet för kommunekonomin hade haft på kommunerna och samkommunerna. Dessutom utreddes i en enkät hur konkurrenskraftsavtalet verkställts och vilka egna anpassningsåtgärder kommunerna vidtagit.

De svar som erhöles visade att anpassningsåtgärderna i bilaga 5 till regeringsprogrammet inte har fortskridit på kommunfältet som man hade önskat. Enligt svaren ser det ut som att bara ungefär en tredjedel av sparmålen kommer att uppnås. Bland annat när det gäller utvecklingen av närstående- och familjevården och centraliseringen av den specialiserade sjukvården är verkställandet antingen på hälft eller bara i början, och därför är det inte möjligt att bedöma de totala besparingarna. Utöver de besparingar som skrivits in i regeringsprogrammet har kommunerna gjort betydande beslut om att anpassa den egna ekonomin, bland annat i anslutning till servicenätet, personalstyrkan och användningen av lokalerna.

KOMMUNEKONOMIN BEDÖMS VARA SOM STARKAST 2017, NYCKELTALEN FÖRSÄMRAS NÅGOT FRÅN 2018

Finlands ekonomi växer klart. Ökningen i BNP fortsätter även under de följande åren, om än något långsammare. En bra ekonomisk tillväxt löser emellertid inte problemen i de offentliga finanserna. På grund av strukturella faktorer kommer arbetslöshetsgraden att fortsätta tämligen hög, och därför sjunker de av kommunerna finansierade utgifterna för arbetsmarknadsstöd mycket långsamt. Dessutom ökar förändringen i befolkningens åldersstruktur behovet av vård- och omsorgstjänster och därmed utgiftstrycket i kommunekonomin. Den ökade invandringen gör också att behovet av kommunala tjänster växer.

Det sammanlagda resultatet för räkenskapsperioden och saldot för den kommunala ekonomin håller i år på att bli klart starkare än vad som förutspåddes i kommunekonomiprogrammet våren 2017. Särskilt skatteinkomsterna väntas öka mycket gynnsammare än vad som uppskattades tidigare. I år stärks kommunekonomin av minskningen i omkostnaderna som följer av åtgärderna enligt konkurrenskraftsavtalet, kommunarbetsgivarens sänkta pensionsavgifter samt kommunernas egna och av regeringen fastställda anpassningsåtgärder.

Enligt utvecklingsprognosen för kommunekonomin kommer räkenskapsperiodens resultat emellertid att bli sämre redan från 2018 ända tills vård- och landskapsreformen träder i kraft. Efter vårdreformen kommer kommunekonomin uppgifter att allt mer handla om bland annat utbildning, som inte är utsatt för samma utgiftstryck till följd av ändringarna i demografin som social- och hälsovårdstjänsterna. Därför uppskattas det att utgiftstrycket inom kommunekonomin lättar från 2020 och att skuldsättningen blir långsammare.

Kommunekonomin nettoinvesteringar beräknas ligga på en fortsatt hög nivå. Underhållet av kommunernas befintliga byggnadsbestånd förutsätter omfattande ombyggnadsinvesteringar. Dessutom kommer sjukhusbyggandet att fortsätta trots lagen om begränsning av investeringar inom social- och hälsovården, som trädde i kraft sommaren 2016.

I enlighet med bedömningen våren 2017 är det saldomål som satts för lokalförvaltningens nettoupplåning i planen för de offentliga finanserna på väg att nås. Enligt målet får lokalförvaltningens nettoupplåning vara högst -0,5 procent i förhållande till BNP 2019.

Inledning

Kommunekonomiprogrammet har upprättats i samband med beredningen av budgetpropositionen för år 2018. Programmet preciserar kommunekonomiprogrammet 2018–2021 som publicerades våren 2017. Läget för kommunekonomin och konsekvenserna av regeringens åtgärder för kommunernas ekonomi beskrivs utifrån tillgänglig ny kunskap. Effekterna av regeringens spetsprojekt och reformer, konkurrenskraftsavtalet samt andra åtgärder har uppskattats till den del det finns regeringsbeslut om dem och effekterna av åtgärderna är kända.

Kommunekonomiprogrammet fördjupar den bedömning av kommunernas ekonomi som ingår i budgetberedningen. Syftet med kommunekonomiprogrammet är att bedöma kommunernas ekonomiska situation och deras förutsättningar att ordna basservicen i enlighet med de åtgärder som anges i budgettramsbeslutet.

Kommunekonomiprogrammet fokuserar på granskningen av utvecklingsutsikterna för kommunekonomin samt de statliga åtgärderna. Effekterna av åtgärderna har bedömts utifrån kommunekonomin som helhet, enligt kommunstorleksgrupp och med avseende på genomförandet av den finansiella principen.

Kommunekonomiprogrammet har beretts vid ett av finansministeriet utnämnt sekretariat som har representanter från dels alla centrala ministerier som bereder sådan lagstiftning om kommunernas uppgifter och åtgärder som påverkar den kommunala ekonomin, dels från Kommunförbundet. Finansministeriets ekonomiska avdelning har berett utvecklingsprognosen för den kommunala ekonomin som i programmet presenteras enligt kommunernas räkenskaper. Regeringen har behandlat kommunekonomiprogrammet i budgetförhandlingarna (budgetmanglingen). Förhandlingarna mellan staten och kommunerna har genomförts vid delegationen för kommunal ekonomi och kommunal förvaltning, samt vid ekonomisektionen som utför det beredande arbetet.

YTTERLIGARE INFORMATION

Kommunekonomiprogrammet för 2018 har lagts ut på finansministeriets [webbplats www.vm.fi/kuntatalousohjelma](http://www.vm.fi/kuntatalousohjelma). På webbplatsen finns också material som presenterar innehållet i programmet liksom tidigare kommunekonomiprogram.

Regeringens budgetproposition för år 2018 har lagts ut på webbplatsen <http://budjetti.vm.fi/indox/index.jsp>. På webbplatsen finns också tidigare budgetpropositioner. Ministeriernas budgetpropositioner har lagts ut på respektive ministeriums egen webbplats.

1 Lägesbild av den kommunala ekonomin hösten 2017

EXEMPEL OCH CENTRALA IAKTTAGELSER:

- Kommunekonomin redovisade ett starkare resultat för 2016 än för året innan, främst tack vare den måttliga ökningen i omkostnaderna.
- Den ringa ökningen i verksamhetsbidraget förklaras dels av kommunernas egna anpassningsåtgärder, dels av besparingarna i anslutning till konkurrenskraftsavtalet.
- Kommunekonomin årsbidrag förbättrades med över 700 miljoner euro jämfört med föregående år och räckte till för att täcka avskrivningarna och nedskrivningarna.
- Jämfört med 2015 ökade kommunernas lånestock med något över 700 miljoner euro till sammanlagt cirka 18,1 miljarder euro.
- Även om kommunekonomin som helhet stärktes 2016 finns det alltjämt stora skillnader mellan kommunerna. Räkenskapsperiodens resultat var negativt i ungefär var tredje kommun.
- Med anledning av kriterierna som fastställts för underskott i kommunkoncernen kommer fyra kommuner att omfattas av utvärderingsförfarandet för kommuner med speciellt svår ekonomisk ställning.

Vid granskningen av kommunekonomiprogrammet beaktas ekonomin i såväl kommuner och samkommuner som kommunkoncerner. Läget för kommunekonomin utvärderas på basis av preliminära bokslutsuppgifter från 2016 som publicerades i juni 2017. Den kommunala ekonomin beskrivs enligt begrepp som används i kommunernas räkenskaper.

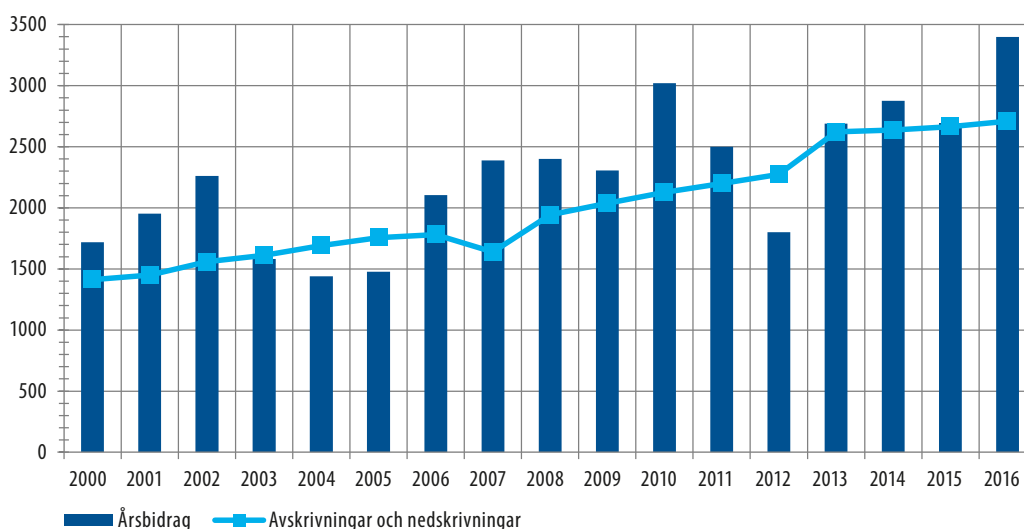
Lägesbilden behandlas mer ingående i finansministeriets promemoria som publicerades i juni 2017 samt i kommunekonomiprogrammet våren 2017.

Den kommunala ekonomins tillstånd gott 2016

Enligt Statistikcentralens bokslutsprognoser stärktes kommunekonomin (baskommunerna och samkommunerna) år 2016. Årsbidraget för kommunerna och samkommunerna på det finländska fastlandet uppgick till 3,4 miljarder euro 2016. Årsbidraget ökade med över 700 miljoner euro jämfört med föregående år. Årsbidraget räckte till för att täcka avskrivningarna och nedskrivningarna (figur 1). Årsbidraget stärktes särskilt i kommuner med ett stort antal invånare. Samkommunernas sammanräknade årsbidrag 2016 försämrades däremot med nästan 80 miljoner euro. Jämfört med prognosen i kommunekonomiprogrammet hösten 2016 var kommunernas och samkommunernas sammanräknade årsbidrag cirka 200 miljoner euro bättre.

Kommunekonomin förbättrade årsbidrag berodde i första hand på att baskommunernas omkostnader ökade med endast 0,5 procent. Den ringa ökningen i verksamhetsbidraget förklaras dels av kommunernas egna anpassningsåtgärder, dels av besparingarna i anslutning till konkurrenskraftsavtalet (bland annat en 30 procents nedskärning i semesterpenningen).

Figur 1. Kommunernas och samkommunernas årsbidrag och avskrivningar 2000–2016, miljoner euro, enligt verkliga priser

Resultatet för räkenskapsperioden för kommunekonomin var 1,07 miljarder euro, då siffran för 2015 var 360 miljoner euro. Räkenskapsperiodens resultat förbättrades således klart jämfört med året innan.

Nettoinvesteringarna inom kommunekonomin uppgick 2016 till något över 3,2 miljarder euro, varav baskommunernas andel var cirka 2,4 miljarder euro och samkommunernas cirka 820 miljoner euro. Jämfört med 2015 ökade investeringarna bara med cirka 20 miljoner euro, dvs. 0,7 procent. Den försiktiga ökningen i investeringarna förklaras framför allt av att investeringarna i baskommunerna minskade med närmare 70 miljoner euro. Däremot ökade samkommunernas investeringar med över 90 miljoner euro jämfört med föregående år.

Lånestocken (efter avdrag för interna poster) inom kommunekonomin ökade från cirka 17,3 miljarder euro 2015 till 18,1 miljarder euro.

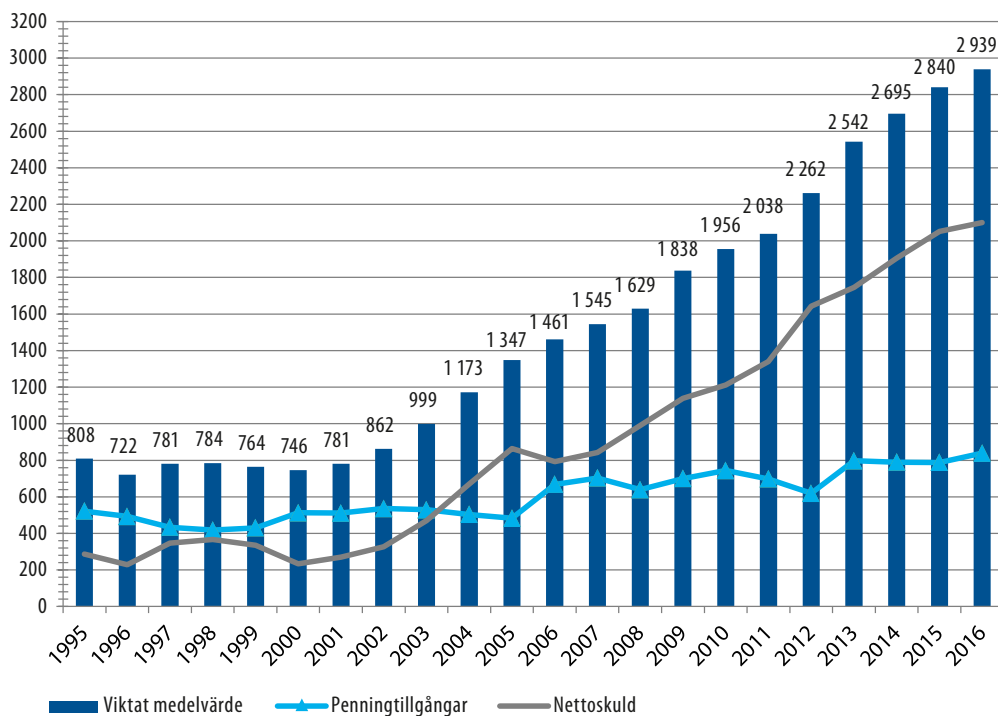
Kommunernas ekonomi har stärkts, men alltjämt stora skillnader mellan kommunerna

Kommunekonomin på det finländska fastlandet stärktes 2016 jämfört med föregående år: finansieringens tillräcklighet förbättrades klart, den relativa ökningen i lånestocken avtog och omkostnaderna fortsatta öka måttligt.

Kommunernas årsbidrag uppgick till cirka 2,7 miljarder euro. Det räckte till för att täcka avskrivningarna och nettoinvesteringarna. Jämfört med 2015 förbättrades kommunernas årsbidrag med cirka 800 miljoner euro. Under den tid den nuvarande bokföringspraxisen har tillämpats har ett så högt årsbidrag inte redovisats tidigare. Granskat per kommunstorlek ökade årsbidraget särskilt i kommuner med ett stort antal invånare. Årsbidraget steg mest i gruppen över 100 000 invånare (från 400 euro/invånare till 620 euro/invånare).

Kommunernas lånestock fortsatte att öka, visserligen långsammare än på senare år (figur 2). Lånestocken ökade med cirka 535 miljoner euro, dvs. 3,8 procent till cirka 16,09 miljarder euro, vilket motsvarar 2 939 euro/invånare. Åren 2013–2015 ökade kommunernas lånestock med över 800 miljoner euro per år. Kommunernas penningtillgångar stärktes något jämfört med 2015. Därmed avtog den relativa ökningen i kommunernas nettoskuld (lånestock - penningtillgångar).

Även om kommunekonomin på det finländska fastlandet som helhet stärktes 2016 finns det alltjämt stora skillnader mellan kommunerna. Räkenskapsperiodens resultat var negativt i ungefär var tredje kommun (94 kommuner). Antalet kommuner som redovisar ett negativt årsbidrag har också vänt mot en svag ökning. År 2016 hade 14 kommuner ett negativt årsbidrag (i denna siffra ingår 2 kommuner som lades ned i början av 2017). År 2015 var antalet 13 och år 2014 bara 10. Av de kommuner som hade ett negativt årsbidrag var 13 sådana kommuner som har mindre än 6 000 invånare och 1 var en kommun med mindre än 10 000 invånare. Kommunernas sammanräknade negativa årsbidrag 2016 var cirka -7,3 miljoner euro, när det år 2015 var cirka -7,0 miljoner euro.

Figur 2. Kommunernas lånestock 1995–2016, euro/invånare

Enligt kommunallagen som trädde i kraft 2015 ska kommunerna täcka underskott i balansräkningen för år 2015 inom fyra år eller, om underskottet var över 500 euro/invånare, inom sex år. Enligt boksluten för 2016 hade 36 kommuner ett underskott i balansräkningen. Av dessa redovisade 30 kommuner ett underskott även för 2015. I sammanlagt 10 kommuner var underskottet över 500 euro/invånare (15 kommuner 2015).

I många kommuner har det skärpta ekonomiska läget inneburit förhöjningar av kommunalskatten, men ökningen i kommunernas skattesatser har bromsats upp på senare år. År 2015 höjdes inkomstskatteprocenten i 98 kommuner, år 2016 i 45 kommuner. Den måttliga linjen har fortsatt och inför 2017 höjde 46 kommuner och sänkte 12 kommuner skattesatsen.

Samkommunernas underskott håller på att minska

Samkommunernas sammanräknade årsbidrag nådde upp till något över 700 miljoner euro 2016. Årsbidraget försämrades med 80 miljoner euro. Samkommunernas resultat för räkenskapsperioden var 174 miljoner euro. Resultatet försämrades med nästan 40 miljoner euro jämfört med året innan. För 22 samkommuner var räkenskapsperiodens resultat negativt.

Samkommunernas sammanräknade lånestock ökade 2016 med 129 miljoner euro, dvs. 4,3 procent till sammanlagt 3,17 miljarder euro. Ökningen i lånestocken förklaras framför allt av sjukvårdsdistriktens investeringar. Samkommunernas nettoinvesteringar var cirka 820 miljoner euro 2016, varav cirka 500 miljoner gällde sjukvårdsdistriktens investeringar. Jämfört med 2015 ökade samkommunernas investeringar med över 90 miljoner euro, dvs. 12,5 procent. Sjukvårdsdistriktens investeringar ökade med närmare 50 miljoner euro och specialomsorgsdistriktens investeringar med över 6 miljoner euro jämfört med föregående år.

Med beaktande av över-/underskotten från föregående räkenskapsperioder hade samkommunerna vid utgången av 2016 ett sammanräknat överskott på 750 miljoner euro, då det ett år tidigare var cirka 590 miljoner euro.

Utifrån bokslutsuppgifterna för 2016 hade 21 samkommuner ett underskott i balansräkningen, sammanlagt cirka 70 miljoner euro. Antalet samkommuner som har ett underskott i balansräkningen och beloppet av underskottet har minskat klart på senare år. Så sent som år 2013 redovisade 39 samkommuner ett underskott som uppgick till sammanlagt knappt 220 miljoner euro. Minskningen i antalet samkommuner som har ett underskott i balansräkningen och beloppet av underskottet beror framför allt på det förbättrade ekonomiska läget hos sjukvårdsdistrikten.

Minskningen i samkommunernas underskott torde förklaras dels av de nya kommunallagen som trädde i kraft 2015, dels av riktlinjerna i anslutning till verkställandet av vård- och landskapsreformen. Enligt kommunallagen har samkommuner, för att undvika utvärderingsförfarande, fyra år på sig att täcka ett underskott i balansräkningen. Utvärderingen börjar med bokslutet för 2015. Enligt regeringens proposition om vård- och landskapsreformen ska medlemskommunerna i sjukvårdsdistrikten, specialomsorgsdistrikten och landskapsförbunden täcka ett underskott i samkommunens balansräkning i enlighet med bestämmelserna i kommunallagen innan samkommunen överförs till ett landskap.

Kommunekonomin håller på att förbättras även på koncernnivå

Reformen av kommunallagen 2015 förpliktade alla kommuner att upprätta koncernbokslut från och med 2015. År 2016 var således det andra bokslutsåret för vilka kompletta koncernbokslut finns att tillgå (resultaträkning, finansieringsanalys och balansräkning).

Kommunkoncernernas sammanräknade årsbidrag var cirka 5,29 miljarder euro, dvs. 967 euro/invånare, vilket var en förbättring med närmare 850 000 euro jämfört med 2015. Årsbidraget var emellertid negativt för fem kommunkoncernen, då alla hade redovisat ett positivt årsbidrag för 2015. I 227 koncernen var årsbidraget tillräckligt för att täcka avskrivningarna och i 129 koncerner tillräckligt för att täcka nettoinvesteringarna. Kommunkoncernernas sammanräknade resultat för räkenskapsperioden var hela 1,68 miljarder euro på

plus. Med beaktande av föregående räkenskapsperioders över-/underskott uppgick koncernernas sammanräknade överskott i balansräkningen till cirka 10,81 miljarder euro (1 974 euro/invånare). Förändringen är betydande jämfört med 2014 när överskottet var 5,77 miljarder euro (1 060 euro/invånare).

För räkenskapsperioden 2016 redovisade 67 kommunkoncerner ett underskott. Utifrån bokslutsuppgifterna hade 44 koncerner ett underskott i balansräkningen, sammanlagt cirka 194,2 miljoner euro. Både antalet koncerner som redovisar underskott och beloppet av underskottet har emellertid minskat klart – så sent som 2014 hade 103 koncerner ett underskott på sammanlagt cirka 771,7 miljoner euro.

Skillnaderna mellan kommuner och framför allt mellan olika stora kommuner framhävs även i en granskning på kommunkoncernnivå. Koncerner med över 100 000 invånare har en klart dominerande ställning. Exempelvis härrör cirka 50 procent av koncernernas årsbidrag, cirka 67 procent av överskottet i balansräkningen, nästan 50 procent av lånestocken och cirka 64 procent av räkenskapsperiodens resultat från gruppen kommuner med över 100 000 invånare.

Från och med 2017 kan ett utvärderingsförfarande inledas för en kommunkoncern. Utifrån bokslutsuppgifterna för 2015 och 2016 finns det fyra kommuner som uppfyller nyckeltalen för ett utvärderingsförfarande. Dessa är Hyrynsalmi kommun, Jämijärvi kommun, Östermark kommun och Etseri stad. För dessa inleds förfarandet på grund av underskottet i balansräkningen (minst 1 000 euro/invånare i det senaste bokslutet och minst 500 euro/invånare i det föregående bokslutet).

2 Effekterna av statens åtgärder på kommunekonomin 2018

Detta kapitel beskriver åtgärderna och riktlinjerna som påverkar kommunekonomin i budgetpropositionen för år 2018. Kapitel 2.1 innehåller avsnittet om den kommunala ekonomin i den allmänna motiveringen till budgetpropositionen (kapitlen 7.1–7.3). I kapitel 2.2 behandlas åtgärder, reformer samt ändringar i lagstiftningen som berör olika huvudtitlar i budgetpropositionen mer ingående. En del av åtgärderna har inga omedelbara effekter för den kommunala ekonomin 2018 men de har ett annat klart samband med utvecklingsutsikterna för kommunekonomin eller för ordnandet av kommunernas uppgifter. I kapitel 2.3 beskrivs läget beträffande beredningen av vård- och landskapsreformen och i kapitel 2.4 hur tillväxtservicereformen fortskrider.

2.1 Kommunekonomin i statens budgetproposition 2018 (kapitel 7.1–7.3 i statens budgetproposition)

Effekten på den kommunala ekonomin av ändringar i beskattningsgrunderna och betalningsgrunderna (kapitel 7.1 i statens budgetproposition)

Kommunalskatt

I skattegrunderna för förvärvsinkomster görs 2018 i överensstämmelse med regeringsprogrammet en indexjustering som motsvarar ändringen i konsumentprisindex. Beskattningen av arbete lindras med sammanlagt 300 miljoner euro, av vilket kommunernas andel är 105 miljoner euro. Till inkomstskattelagen fogas en bestämmelse enligt vilken det inte uppstår någon skattepliktig inkomst för arbetstagaren för utbildning som bekostas av en arbetsgivare och som ligger i arbetsgivarens intresse. Åtgärden bedöms inte ha några betydande konsekvenser för inflödet av förvärvsinkomstskatt. Den tvååriga tidsfristen för betalning av skattefria resekostnadsersättningar förlängs till tre år, och åtgärden bedöms inte ha några betydande konsekvenser för inflödet av förvärvsinkomstskatt. Den avdragsgilla delen av räntorna på bostadslån minskas fortsatt i enlighet med regeringsprogrammet, så att 35 procent av räntorna på bostadslån är avdragsgilla 2018. Det tidsbegränsade barnavdraget upphör att gälla vid utgången av 2017. Dessa ändringar uppskattas 2018 minska intäkterna från kommunalskatten med sammanlagt 26 miljoner euro. I enlighet med regeringsprogrammet kompenseras kommunernas förluster av skatteinkomster fullt ut.

Fastighetsskatt

I enlighet med regeringsprogrammet höjs fastighetsskatten årligen under regeringsperioden så att intäkten av fastighetsskatt ökar med sammanlagt 100 miljoner euro, vilket är cirka 25 miljoner euro per år. Utöver denna programenliga höjning har regeringen genom ett separat beslut höjt skatten med 50 miljoner euro 2017. Från och med 2018 får kommunen dessutom på en vindkraftspark som består av flera kraftverk tillämpa fastighetsskatteprocentsatsen för kraftverk, om parkens totala nominella effekt är minst 10 megavoltampere. Detta uppskattas öka intäkterna från kommunalskatten med cirka 5 miljoner euro. Fastighetsskatten höjs utöver de tidigare besluten med ytterligare 25 miljoner euro år 2018 för att kompensera för konsekvenserna av de sänkta klientavgifterna för småbarnspedagogiken. År 2018 är höjningarna således sammanlagt 55 miljoner euro.

Samfundsskatt

Kommunernas andel av intäkterna av samfundsskatten höjs med 60 miljoner euro enligt nivån 2018 genom att utdelningen höjs med 1,03 procentenheter från och med 2018. Höjningen av utdelningen kompenserar för sin del kommunerna för inkomstbortfallet till följd av de sänkta avgifterna för småbarnspedagogiken. Överlåtelseskatten slopas i samband med vissa ändringar av bolagsformen, vilket beräknas öka kommunernas intäkter av samfundsskatten med cirka 1 miljon euro år 2018.

Effekterna på kommunernas skatteinkomster 2018 av de ändringar av beskattningsgrunderna som hänför sig till budgetpropositionen (miljoner euro)	
Indexjustering i beskattningsgrunderna för förvärvsinkomster	-77
Lindring av beskattningen av arbete	-105
Begränsning av ränteavdraget för bostadslån	13
Barnavdraget upphör att gälla	38
Fastighetsskatten höjs i enlighet med regeringsprogrammet	25
Höjningen av fastighetsskatten som kompensation för sänkningen av avgifterna för småbarnspedagogiken	25
Fastighetsskatt på vindkraftsparker	5
Slopande av överlåtelseskatten i samband med vissa ändringar av bolagsformen	1
Höjning av kommunernas utdelning av samfundsskatten (kompensation för avgiften för småbarnspedagogiken)	60
Sammanlagt	15

Ändringar i avgiftsgrunderna

Avgifterna för småbarnspedagogiken för familjer med små och medelstora inkomster samt för familjer som har fler än ett barn sänks från och med 2018 i enlighet med den regeringsproposition som lämnas hösten 2017.

Regeringen har beslutat att kompensera kommunerna för de negativa konsekvenser som de sänkta avgifterna för småbarnspedagogiken har för kommunernas ekonomi genom att höja statsandelen för basservice med 25 miljoner euro samt genom att höja kommuner-

nas utdelning av intäkten av samfundsskatten med 60 miljoner euro och fastighetsskatten med 25 miljoner euro.

Regeringen stärker den kommunala ekonomin genom att ge kommunerna möjlighet att höja avgiftsinkomsterna. År 2017 överlämnar regeringen en proposition till riksdagen med förslag till lagar om ändring av avfallslagen och miljöskyddslagen, och propositionen beräknas öka kommunernas avgiftsinkomster med cirka 5 miljoner euro per år från och med 2018.

Statsbidrag till kommunerna (kapitel 7.2¹ i statens budgetproposition)

	Budgetår inkl. eventuella tilläggsbudgetpropositioner							Förändring % 2017 vs. 2018
	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	
Kalkylerade statsandelar	9 423	9 955	9 526	9 391	9 334	3 721	3 758	-1,4 %
FM, statsandelen för basservice	8 500	9 028	8 607	8 458	8 395	2 764	2 800	-1,7 %
UKM	923	928	919	933	939	957	958	1,5 %
- därav samkommunerna	1 081	1 041	904	929	938	945	945	2,8 %
Övriga statsbidrag enligt förvaltningsområde, sammanlagt	1 176	1 120	1 047	1 196	907	433	421	14,2 %
JM	9	-	-	30	20	-	-	
IM	3	5	5	5	5	5	5	0,0 %
FM	37	26	48	80	21	13	12	65,6 %
UKM	264	222	253	276	257	233	233	8,9 %
JSM	6	5	5	6	6	2	2	7,5 %
KM	39	36	36	36	36	1	1	0,0 %
ANM	176	193	256	273	308	114	107	6,8 %
SHM	609	599	414	468	232	47	43	13,1 %
MM	34	34	30	23	22	18	18	-23,2 %
Statsbidrag sammanlagt	10 599	11 075	10 573	10 587	10 241	4 154	4 179	0,1 %

Statsbidragen till kommunerna och samkommunerna uppgår 2018 till sammanlagt 10,59 miljarder euro, och de ökar med cirka 0,1 procent jämfört med året innan.

Finansministeriets förvaltningsområde

För statsandelen för kommunal basservice föreslås anslag på cirka 8 458 miljoner euro, vilket är cirka 140 miljoner euro mindre än i den ordinarie budgeten för 2017. Minskningen av statsandelen beror främst på en ökad minskning i anslutning till konkurrenskraftsavta-

¹ Tabellen nedan över statsbidragen till kommunerna åren 2015–2021 är ett sammandrag enligt huvudtitel. Den mer detaljerade tabellen som ingår i den allmänna motiveringen till propositionen finns som bilaga 4.

let på 119 miljoner euro och på en justering av kostnadsfördelningen mellan staten och kommunerna som minskar statsandelen med cirka 177 miljoner euro. Minskandet av kommunernas uppgifter i enlighet med regeringsprogrammet beräknas minska kommunernas utgifter med närmare 182 miljoner euro. Den största enskilda åtgärden är den regionala centraliseringen av den specialiserade sjukvården. Åtgärderna för att minska kommunernas uppgifter minskar statsandelen med cirka 46 miljoner euro. I överensstämmelse med regeringsprogrammet görs det inte någon indexhöjning av statsandelen för kommunal basservice för 2018.

Jämfört med 2017 års nivå höjs statsandelen mest av kompensationen för kommunernas minskade skatteinkomster, av förändringarna i invånarantal och beräkningsfaktorer samt av kompensationen för sänkta avgifter för småbarnspedagogiken. Som ökade uppgifter som följer av regeringsprogrammet har beaktats utvecklingen av elev- och studerandevården samt utvecklingen av familjevården.

Statsandelsprocentsatsen för 2018 är 25,34, och det är en ökning med 0,11 procentenheter jämfört med 2017 års nivå.

Social- och hälsovårdsministeriets förvaltningsområde

Social- och hälsovårdsministeriet och Finlands Kommunförbund gav i juni 2017 en ny kvalitetsrekommendation för att trygga ett bra åldrande och förbättra servicen. I kvalitetsrekommendationen går man bland annat in för att harmonisera personaldimensioneringen så att offentliga och privata serviceproducenter omfattas av samma krav, att räkna in den personal som medverkar i vården och omsorgen av äldre i personaldimensioneringen på flexibla grunder och att bättre än för närvarande utnyttja tekniska lösningar. Kommunernas utgifter beräknas minska med 16,5 miljoner euro, och i statsandelen för basservice görs på motsvarande sätt en minskning på 4,2 miljoner euro.

Den ändring av hälso- och sjukvårdslagen som gällde en reform av jourssystemet och en regional centralisering av specialiserad sjukvård trädde i kraft den 1 januari 2017. Med stöd av den utfärdades den 24 augusti 2017 förordningar (i) om grunderna för brådskande vård och förutsättningarna för jour inom olika medicinska verksamhetsområden (den s.k. jourförordningen), (ii) om arbetsfördelning och centralisering av vissa uppgifter inom den specialiserade sjukvården (den s.k. centraliseringsförordningen) samt (iii) om prehospitalet akutsjukvård. Förordningarna träder i kraft den 1 januari 2018, dock så att den s.k. centraliseringsförordningen har en övergångsperiod fram till den 1 juli 2018. Till stöd för verkställigheten utarbetas enhetliga grunder för vård i fråga om de åtgärder som ska centraliseras och föreskrivs för sjukvårdsdistrikten en skyldighet att två gånger per år rapportera om hur arbetsfördelningen fungerar och hur besparingseffekterna har uppnåtts. Till följd av ändringarna beräknas kommunernas utgifter minska med 125 miljoner euro år 2018, och i anslutning till detta görs i statsandelen för basservice en minskning på 31,7 miljoner euro.

Lagen om elev- och studerandevård ändras med anledning av reformen av yrkesutbildningen. Lagen om grundläggande yrkesutbildning och lagen om yrkesinriktad vuxenutbildning upphävs och man övergår till ett enda sätt att avlägga en examen, om vilket det föreskrivs i den nya lagen. Efter reformen kan de som har rätt till elev- och studerandevård inte längre särskiljas på samma sätt som för närvarande, varvid antalet personer som är berättigade till tjänsterna ökar avsevärt. För ordnandet av de nya psykolog- och kurators-tjänsterna ökas statsandelen för basservice med 5,63 miljoner euro.

I enlighet med regeringsprogrammet anvisas det till utvecklingen av familjevården främst inom äldreården en ökning av statsandelen på 5 miljoner euro år 2018.

I överensstämmelse med det tidigare rambeslutet har giltighetstiden för recept från och med 2017 förlängts från ett år till två år genom en ändring av en förordning av social- och hälsovårdsministeriet. Åtgärden minskar från och med ingången av 2018 det antal läkar- och sjukskötarmottagningar som föräns av förnyande av recept samt den arbetstid som går åt till att uppdatera patientuppgifter. Kommunernas utgifter beräknas minska med 3 miljoner euro per år, av vilket följer en minskning av statsandelen med 0,76 miljoner euro.

Undervisnings- och kulturministeriets förvaltningsområde

Från och med 2018 kommer den förberedande undervisningen för den grundläggande utbildningen att gälla endast dem som omfattas av läroplikten. Kommunerna kan ordna förberedande undervisning före den grundläggande utbildningen för vilken beviljas statsunderstöd till fullt belopp. Den grundläggande utbildningen för personer som passerat läropliktsåldern förändras 2018 i och med att läs- och skrivundervisningen samt den förberedande undervisningen för den grundläggande utbildningen sammanslås med den. Samtidigt betalas statsandelen för grundläggande utbildning för vuxna till fullt belopp med undantag för ämnesundervisningen.

Som en del av åtgärdsprogrammet för att minska kommunernas uppgifter är gymnasiestudier i vare sig konst- och färdighetsämnen eller hälsokunskap inte längre obligatoriska för de studerande som inleder gymnasieutbildning enligt lärokursen för vuxna innan de uppnått myndighetsåldern. Från och med 2018 fastställs finansieringen utifrån om gymnasieutbildningen avläggs enligt lärokursen för ungdomar eller enligt lärokursen för vuxna, och de studerandes ålder påverkar inte längre finansieringen. Till följd av att dessa fyra obligatoriska kurser slopas minskar de faktiska kostnaderna efter hand, till följd av vilket totalfinansieringen minskas så att besparingen är 0,26 miljoner euro år 2018.

Den finansiering som reserverats för stödande av sådan undervisning i modersmål och i finska eller svenska som andra språk som ges elever med främmande språk som modersmål samt för stödande av annan undervisning för dessa elever ökas med 2 miljoner euro när undervisningsbehovet ökar. Statsunderstödet ökas för åtgärder som främjar jämlikhet

inom utbildningen, för utvecklande av kvaliteten på specialundervisningen inom förskoleundervisningen och den grundläggande utbildningen samt i anknytning till detta för minskande av undervisningsgruppernas storlek och anställning av skolgångsbiträden.

Finansieringssystemet för yrkesutbildningen omformas till en enhetlig helhet, vilket genomförs som ett av regeringens spetsprojekt i enlighet med riktlinjerna för reformen av yrkesutbildningen på andra stadiet. Den statliga finansiering som anvisas för yrkesutbildningen blir budgetbaserad. Kommunernas självfinansiering i yrkesutbildningen kvarstår, men i fortsättningen fördelas kommunernas finansieringsansvar inte längre mellan den grundläggande utbildningen och tilläggsutbildningen. Kommunernas finansieringsandel fastställs som en relativ andel av anslaget i budgeten genom en lagstadgad koefficient, så att den är högst på 2017 års nivå.

I finansieringssystemet tas också in finansieringen av examensinriktad arbetskraftsutbildning och en del av finansieringen av arbetskraftsutbildning som inte leder till examen, av vilken uppskattningsvis cirka 35 miljoner euro riktas till den kommunala ekonomin. Genomförandet av reformen stöds dessutom med tilläggsfinansiering, av vilken uppskattningsvis cirka 10 miljoner euro riktas till den kommunala ekonomin.

För att minska ungdomsarbetslösheten och svara på kompetensbehoven utökas utbudet av yrkesutbildning med 9,4 miljoner euro, varav en del riktas till kommunerna. Till följd av att den tidsbundna tilläggsfinansieringen för inläring på arbetsplatsen och läroavtalsutbildning faller bort leder det till en minskning i den kommunala ekonomin på uppskattningsvis cirka 12 miljoner euro. Till följd av att kompetensprogrammet för unga vuxna stegvis avslutas minskas den finansiering som riktas till den kommunala ekonomin med uppskattningsvis 13 miljoner euro.

Effekterna av statens åtgärder på den kommunala ekonomin (kapitel 7.3 i statens budgetproposition)

I vidstående tabell ingår alla de statliga åtgärder som tas upp i budgetpropositionen och som har effekter på den kommunala ekonomin. Statens åtgärder försvagar kommunernas ekonomi med cirka 129 miljoner euro netto 2018. Regeringsprogrammet innehåller många åtgärder som har som mål att minska kommunernas utgifter. Till dessa hör bland annat effektiviseringen av ordnandet av specialiserad sjukvård och utvecklingen av närstående- och familjevården. Kommunerna kan dock genom sina egna beslut i hög grad påverka hur effekterna av dessa åtgärder realiserar.

Den kommunala ekonomin påverkas 2018 i hög grad även av andra faktorer än statens beslut, såsom av konkurrenskraftsavtalet, som minskar kommunernas arbetskraftskostnader. Av effekterna av konkurrenskraftsavtalet ingår i tabellen endast minskningen av statsandelen, cirka 119 miljoner euro, med hjälp av vilken man fördelar den av avtalet följande kostnadsbelastningen för den offentliga ekonomin mellan staten och kommunerna.

Effekterna av statens åtgärder på kommunernas och samkommunernas ekonomi, miljoner euro, förändring 2017–2018 ¹⁾			
	Utgifter	Inkomster	Netto
1. Ändringar i verksamheten och budgetbeslut			
FM, statsandelen för basservice			
Utvidgning av tjänsterna inom elev- och studerandevården i anslutning till reformen av yrkesutbildningen	6	6	0
Minskning till följd av konkurrenskraftsavtalet	0	-119	-119
Besparing till följd av utvecklingen av närstående- och familjevården	-35	-9	26
Utveckling av familjevården	5	5	0
Överföring av beräkningen och utbetalningen av det grundläggande utkomststødet till FPA, avdrag i kommunernas förvaltningsutgifter	-8	-4	4
Pensionsstöd till långtidsarbetslösa	-24	-30	-6
Reform av jouten och den specialiserade sjukvården	-125	-32	93
Förlängd giltighetstid för recept	-3	-1	2
Justering av kvalitetsrekommendationen för äldreomsorgen	-17	-4	12
Ändring av personaldimensioneringen inom den småbarnspedagogiska verksamheten	-2	-1	1
Kompensation för de sänkta avgifterna för småbarnspedagogiken: Höjning av statsandelen ²	0	25	25
Produktivitetsbesparing till följd av VATI-projektet	-1	0	1
FM sammanlagt	-203	-163	40
Undervisnings- och kulturministeriets förvaltningsområde			
Stöd till verkställandet av reformen av yrkesutbildningen	10	10	0
Utökande av utbudet av yrkesutbildning med 1 000 studerandeår	6	6	0
Understöd för åtgärder som främjar jämlikhet inom utbildningen	13	13	0
Stödjande av klubbverksamhet och utveckling av kvaliteten på den grundläggande utbildningen	-3	-3	0
Avveckling av reserven av utbildade genom yrkesinriktad tilläggs- och läroavtalsutbildning	-7	-7	0
Minskning av kommunernas uppgifter (gymnasieutbildning)	-0,2	-0,2	0
Kompensation för ändringen av systemet för finansiering av den förberedande undervisning som ordnas för invandrare	-8	-8	0
Stegvis avslutande av kompetensprogrammet för unga vuxna	-13	-13	0
Bortfall av tilläggsfinansiering för läroavtalsutbildning	-10	-10	0
Spetsprojekt inom kompetens och utbildning	2	2	0
Bekämpning av regional ojämlikhet i den grundläggande utbildningen	10	10	0
Tryggande av småbarnspedagogiska tjänster för samiska barn i kommuner inom samernas hembygdsområde	0,1	0,1	0
Överföring från utvecklandet av den allmänbildande utbildningen till hyran för Kotkaniemi museum och hyran för tälttak i Olofsborg	-0,05	-0,05	0
Bortfall av tilläggsfinansiering för inlärnin på arbetsplatsen och utbildningslösningar som kombinerar olika sätt att anordna utbildning	-3	-3	0
Stegvis överföring av den yrkesutbildning som ordnas i form av arbetskraftsutbildning till UKM:s förvaltningsområde	33	33	0
Försök med avgiftsfri småbarnspedagogik	5	5	0
Stödjande av undervisning för elever med främmande modersmål	2	2	0
Innovativa inlärningsmiljöer inom den allmänbildande utbildningen, digitala utbildningsmolntjänster, främjande av användningen av informations- och kommunikationsteknik i undervisningen och utnyttjande av sådan teknik	1	1	0
UKM sammanlagt	38	37	0

¹ Statsbudgeten har även sådan indirekt effekt på den kommunala ekonomin som inte har beaktats i denna tabell. I tabellen har beloppen avrundats till närmaste hela miljon euro, och på grund av detta stämmer slutsummorna nödvändigtvis inte vid addering.

² Kommunerna kompenseras fullt ut för inkomstbortfallen till följd av de sänkta avgifterna för småbarnspedagogiken.

Effekterna av statens åtgärder på kommunernas och samkommunernas ekonomi, miljoner euro, förändring 2017–2018 ¹⁾			
	Utgifter	Inkomster	Netto
Social- och hälsovårdsministeriets förvaltningsområde			
Spetsprojekt: Programmet för utveckling av barn- och familjetjänster	-7	-2	5
Spetsprojekt: Vägar in i arbetslivet för partiellt arbetsföra, pilotprojekt i kommunerna	-1	-1	0
Specialstatsandelsersättningar för utbildning	1	1	0
Pilotprojekt med valfrihet	80	80	0
Statlig ersättning till kommuner och samkommuner för brådskande socialvård för personer som vistas olagligt i landet	5	5	0
SHM sammanlagt	78	83	5
Arbets- och näringsministeriets förvaltningsområde			
Spetsprojekt: Införande av regionala innovationer och försök	-1	-1	0
Etablering av Navigator-verksamheten	5	5	0
Lönesubvention till kommuner och ett tidsbestämt försök med att minska långtidsarbetslösheten	-3	-3	0
ANM sammanlagt	1	1	0
Miljöministeriets förvaltningsområde			
Ändring av avfallslagen så att tillsynsmyndigheterna kan ta ut tillsynsavgifter för de inspektioner som utförs och den tillsyn som utövas med stöd av den lagen.	0	2	2
Ändring av 205 § i miljöskyddslagen så att kommuner får ta ut avgifter också för inspektion vid olyckor, olägenheter och överträdelse.	0	1	1
MM sammanlagt	0	4	4
2. Ändringar i beskattning och avgifter			
Höjning av fastighetsskatten i enlighet med regeringsprogrammet	0	25	25
Fastighetsskatt på vindkraftsparker	0	5	5
Bortfall av skatteintäkter till följd av ändringar i inkomstskattegrunderna (-131 mn euro) och kompensation i form av statsandelar	0	0	0
Sänkta avgifter för småbarnspedagogiken ²	0	-91	-91
Kompensation för de sänkta avgifterna för småbarnspedagogiken: Ändring i utdelningen av samfundsskatten ²	0	60	60
Kompensation för de sänkta avgifterna för småbarnspedagogiken: Höjning av fastighetsskatten ²	0	25	25
Ändringar i beskattning och avgifter sammanlagt	0	24	24
3. Justering av kostnadsfördelningen			
FM	0	-177	-177
UKM	0	-3	-3
Justering av kostnadsfördelningen sammanlagt	0	-180	-180
4. Indexfrysningar			
Frysning av statsandelsindexet			
• FM	0	-42	-42
• UKM	0	-4	-4
Frysning av FP-index och ytterligare minskning i de indexbundna utgifterna			
• Effekten på kommunernas andel av förmånsutgifterna	-8	0	8
• Effekten på kommunernas skatteinkomster	0	17	17
Indexfrysningar sammanlagt	-8	-29	-21
Effekterna av statens åtgärder sammanlagt	-94	-223	-129

² Kommunerna kompenseras fullt ut för inkomstbortfallen till följd av de sänkta avgifterna för småbarnspedagogiken.

2.2 Åtgärder i budgetpropositionen som gäller kommuner

Finansministeriet – åtgärdernas effekter i kommunerna

REFORM: Minskning av kommunernas, landskapens och hela den offentliga sektorns utgifter

Enligt regeringsprogrammet ska kommunernas kostnader minskas med 1 miljard euro genom att man gallrar bland de lagstadgade uppgifterna och de förpliktelser som styr fullgörandet av dessa uppgifter. Ett åtgärdsprogram för att minska kommunernas uppgifter och förpliktelser har beretts i syfte att nå målet. Sparpotentialen i de åtgärder som ingår i åtgärdsprogrammet på lång sikt för hela den offentliga ekonomin har utifrån uppgifterna i mars 2017 uppskattats till cirka 370 miljoner euro. Effekten för kommunernas finansieringsandel (nettokostnader) är cirka 300 miljoner euro. Av de åtgärdsförslag som ingick i programmet avses följande lagändringar beredas 2016–2018.

För att uppnå målet på 1 miljard euro har regeringen sett över och utvidgat reformen till att täcka hela den offentliga ekonomin. Regeringen beslutade i samband med sin halvtidsöversyn att den fortsatta beredningen utöver genomförandet av åtgärdsprogrammet för att minska kommunernas uppgifter och förpliktelser även ska behandla följande teman: incitamentssystem för utgifterna inom kommunernas driftsekonomi, program för lokalanvändningen i den offentliga sektorn, digitalisering av kommunerna och staten, statens produktivetsbesparingar samt allmänna produktivetsbesparingar.

REFORM: Framtidens kommun

Regeringen har startat projektet Framtidens kommun, som ingår i regeringens reformer. Inom ramen för projektet Framtidens kommun utarbetas utifrån en parlamentarisk beredning en vision om framtidens kommun 2030. I projektet definieras också kommunernas roll, uppgifter och ställning och de granskas i förhållande till de landskap som inrättas. Den parlamentariska arbetsgruppens mellanrapport publicerades i februari 2017. Mellanrapporten beskriver de centrala ändringarna som påverkar kommunernas verksamhet, uppgifter och roll, de scenarier som utarbetats av den parlamentariska gruppen och deras effekter för kommuner med olika verksamhetsomgivningar. Dessutom presenterar den visionerna i de olika scenarierna och faserna i den fortsatta beredningen av reformen Framtidens kommun. Arbetet fortgår med beredning av lagändringarna så att de träder i kraft fr.o.m. början av 2020. I anslutning till projektet Framtidens kommun görs även en utredning om dubbel kommuntillhörighet. Utredningen behandlar bland annat ramvillkoren för lagstiftningen och behoven av att ändra lagstiftningen. Utredningen blir klar i början av 2018. Beredningen inom Framtidens kommun har inga direkta effekter för kommunekonomin 2018.

Undervisnings- och kulturministeriet – åtgärdernas effekter i kommunerna

REFORM: Reform av yrkesutbildningen

Reformen av yrkesutbildningen träder i kraft vid ingången av 2018 i enlighet med riktlinjerna för den reform av yrkesutbildningen på andra stadiet som är ett av regeringens spetsprojekt. Utgångspunkten för reformen är kompetensbaserad, arbetslivs- och kundorientering och livslångt lärande.

I fortsättningen regleras all yrkesutbildning i en och samma lag. Dessutom överförs en del av arbetskraftsutbildningen på undervisnings- och kulturministeriets ansvar. I yrkesutbildningen övergår man till ett av utbildningsformen oberoende sätt att avlägga en yrkesexamen på basis av yrkesprov och i all yrkesutbildning införs en enhetlig individualiseringsprocess. Kompetensen visas i huvudsak i praktiska arbetsituationer i arbetslivet. Läroavtalsutbildningen kvarstår i huvudsak oförändrad. Som en ny form av utbildning på arbetsplatsen införs utbildningsavtalsbaserad utbildning som ersätter den nuvarande inläringen i arbetet.

Systemet för reglering och styrning av yrkesutbildningen förnyas så att anordnarens all yrkesutbildning i fortsättningen regleras med ett enda anordningstillstånd. Utbildningsanordnarna kan inom ramen för sitt anordningstillstånd friare än tidigare besluta om hur de riktar in sitt utbildningsutbud och på vilket sätt och i vilken lärmiljö utbildningen ordnas. Styr- och reglersystemet består av tillstånden att ordna utbildning och årliga prestationsbeslut som ligger till grund för finansieringen för följande budgetår.

Finansieringssystemet för yrkesutbildningen förnyas till en enhetlig helhet genom att slå samman finansieringarna för grundläggande yrkesutbildning, yrkesinriktad tilläggsutbildning, läroavtalsutbildning och specialyrkesläroanstalter. Finansieringssystemet kommer också att inkludera finansieringen för examensinriktad arbetskraftsutbildning och en del av finansieringen för arbetskraftsutbildning som inte leder till examen. Den statliga finansieringen som allokeras för yrkesutbildningen blir budgetbaserad. Kommunernas självfinansiering i yrkesutbildningen kvarstår, men i fortsättningen fördelas kommunernas finansieringsansvar inte längre mellan den grundläggande utbildningen och tilläggsutbildningen. Kommunernas finansieringsandel fastställs som en relativ andel av anslaget i budgeten genom en lagstadgad koefficient, dock så att den motsvarar högst 2017 års nivå. Totalfinansieringen av yrkesutbildningen fördelas i en kalkylerad bas-, prestations- och effektivitetsfinansiering samt strategifinansiering. Basfinansieringens andel är 50 procent, prestationsfinansieringens 35 procent och effektivitetsfinansieringens 15 procent av den kalkylerade finansieringen.

Det nya finansieringssystemet införs med en övergångsperiod, då andelen basfinansiering gradvis sjunker mot 50 procent och andelarna för prestation och genomslagskraft på mot-

svarande sätt ökar. Övergångsperioden garanterar anordnarna tillräckligt med tid för att förnya och anpassa sin verksamhet enligt de ändringar i finansieringsnivån som orsakas av finansieringsmodellen. År 2018 är basfinansieringens andel 95 procent och prestationsfinansieringens andel 5 procent av den kalkylerade finansieringen.

Verkställandet av reformen stöds genom tilläggsfinansiering på 15 miljoner euro som ska användas bland annat för att digitalisera yrkesutbildningens verksamhetsprocesser, förebygga avbrytande av studier och förhindra utslagning samt tillsammans med arbetslivet bygga utbildnings- och arbetslivsstigar för ungdomar och vuxna som varken studerar eller arbetar.

Utvecklingen av kostnaderna för yrkesutbildningen följs upp med hjälp av årlig datainsamling.

SPETSPROJEKT: Nya lärandemiljöer och digitalt material för grundskolorna

Inom ramen för spetsprojektet förnyas den grundläggande utbildningen inför 2020-talet med målet att Finland ska vara ett spetsland för modernt, inspirerande lärande. Reformen omfattar tre delområden: ny pedagogik, nya lärandemiljöer och digitalisering av undervisningen. Målet är att förbättra inlärningsresultaten, svara på framtidens kompetensbehov, moderniserar pedagogiken genom försök och göra lärandet inspirerande livet igenom. För att påskynda införandet av digitala material samt för försök med och utvecklande av digitalt lärande har 18 miljoner euro reserverats för 2018, varav en del riktar sig till kommunerna.

Dessutom utökas språkstudierna och görs mer mångsidiga. Ett regionalt försök med studier i ett främmande språk redan i första klass startas och ett regionalt försök med ett utvidgat språkutbud möjliggörs också i enlighet med den kläm som regeringen godkänt. För detta har 5 miljoner euro reserverats för 2018, varav en del riktar sig till kommunerna.

Programmet Skolan i rörelse utvidgas till att bli riksomfattande och gälla alla barn och unga i grundskoleåldern. Målet är att varje elev i den grundläggande utbildningen ska röra på sig minst en timme per dag. I mars 2017 omfattade programmet 79 procent av grundskolorna, 87 procent av kommunerna och 86 procent av alla grundskoleelever. Under 2017 och 2018 kommer verksamheten att starta i form av försöksprojekt även vid gymnasier och yrkesläroanstalter. Programmet finansieras med både medel från Veikkaus och via budgeten: 2016–2018 finns totalt 21 miljoner euro att tillgå för spetsprojektet, varav 7 miljoner euro för 2018. Spetsprojektfinansieringen genomförs nästan helt i form av understöd till kommunerna. Eventuell resursfördelning under de följande programåren bygger på en utvärdering av uppnådda resultat och genomslagskraft.

SPETSPROJEKT: Konst och kultur görs tillgängligare

Spetsprojektet omfattar tre helheter. I den första ökas barns och ungas lika möjligheter att delta i konst och kultur och deras skapande förmåga och kulturkompetens stärks. Även deras förutsättningar för lärande förbättras. Utifrån årliga ansökningsomgångar beviljas understöd till kommuner, barnkulturcenter och andra konst- och kulturaktörer samt anordnare av grundläggande konstutbildning. Understöden riktas till ordnandet av hobbytimmar inom konst och kultur i samband med skoldagen och barns delaktighet i konst och kultur inom småbarnspedagogiken. I den andra helheten utvidgas principen för procentkonst i samarbete med social- och hälsovården för att stödja konstens effekter för välmåendet. Med utvecklingsunderstöd stöds kommuner och samkommuner eller andra aktörer (bland annat privata inrättningar) så att de kan utveckla befintlig god praxis eller ta fram nya verksamhetssätt. Dessutom genomförs handledda försök inom ramen för projektet. Den tredje helheten främjar barns multiläskunnighet. Finansieringen för 2018 uppgår till totalt 3,6 miljoner euro, varav en del riktas till kommunerna.

SPETSPROJEKT: Ungdomsgarantin ändras i riktning mot en kollektiv garanti

Inom spetsprojektet garanteras alla som går ut den grundläggande utbildningen en studieplats. Genom att utöka verksamheten till stöd för den flexibla grundläggande utbildningen (JOPO) får elever i årskurserna 7–9 extra stöd för att få ett avgångsbetyg som möjliggör fortsatta studier och på lång sikt placering i arbetslivet. På så sätt förhindras även marginalisering i svåra situationer. Den flexibla grundläggande utbildningen avser att förhindra att unga i klasserna 7–9 avbryter sin skolgång.

I spetsprojektet ingår även åtgärder där man bland annat utvecklar samserviceställen (Ohjaamot), stärker de lagstadgade nätverken för handledning och service för unga, tryggar resurserna för det uppsökande ungdomsarbetet och stärker social- och hälsotjänsterna för unga. Uppsökande ungdomsarbete är frivilligt för kommunerna och de kan ansöka om behovsprövat statsunderstöd. Budgetfinansieringen för det uppsökande ungdomsarbetet har kompletterats med spetsprojektfinansiering vars effekter i kommunerna 2016–2018 uppgår till sammanlagt 4,75 miljoner euro, varav andelen för 2018 är 1,5 miljoner euro, samt med vinstmedel från Veikkaus som ska gå till ungdomsarbete.

REFORM: Minskning av kommunernas, landskapens och hela den offentliga sektorns kostnader

Som ett led i åtgärdsprogrammet för att minska kommunernas uppgifter ändrades 7 § i gymnasielagen så att konst- och färdighetsämnen samt hälsokunskapen från 1.1.2017 är frivilliga för studerande som innan de fyllt 18 år avlägger gymnasieutbildningen enligt den lärokurs som föreskrivs för vuxna. Från och med 2018 fastställs finansieringen utifrån om gymnasieutbildningen avläggs enligt lärokursen för ungdomar eller enligt lärokursen för vuxna, och de studerandes ålder påverkar inte längre finansieringen. Till följd av att fyra

obligatoriska kurser slopas minskar de reella kostnaderna stegvis. Därför sänks totalfinansieringen så att besparingen 2018 är 0,26 miljoner euro och fram till 2020 ökar till fullt belopp, dvs. cirka 0,5 miljoner euro. Av den totala besparingen är andelen för kommunernas finansiering cirka 0,3 miljoner euro. I enlighet med åtgärdsprogrammet för att minska kommunernas uppgifter ändrades bestämmelser i lagen om elev- och studerandevård. Ändringarna trädde i kraft 1.1.2017.

ÖVRIG ÅTGÄRD: Invandrarundervisning

Kommunens skyldighet att ordna förskoleundervisning och grundläggande utbildning gäller alla barn som bor inom kommunens område, också barn som ansöker om internationellt skydd. Från 2018 gäller den förberedande undervisningen endast personer i läropliktsålder. Kommunerna kan också ordna förberedande undervisning inför den grundläggande utbildningen som finansieras till fullo med statsandel utan kommunandel. Den grundläggande utbildningen för personer som passerat läropliktsåldern förnyas 2018. Den kombineras med undervisning i läs- och skrivfärdigheter och förberedande undervisning, och statsandelens kommunandel för grundläggande undervisning för vuxna stryks helt och hållet, med undantag av ämnesundervisningen. För det fria bildningsarbetet skapas en utbildningsmodell som tillgodoser invandrarnas behov och där statsandelsfinansieringen är 100 procent.

ÖVRIG ÅTGÄRD: Reform av gymnasieutbildningen

Regeringen inleder en reform av gymnasieutbildningen. Avsikten är att öka gymnasieutbildningens dragningskraft som en allmänbildande utbildningsform som ger behörighet för fortsatta studier vid yrkeshögskolor samt att höja utbildningens kvalitet, förbättra inlärningsresultaten och göra övergången från studier på andra stadiet till studier på högskolenivå smidigare. Reformens effekter för kommunerna preciseras i samband med beredningen.

ÖVRIG ÅTGÄRD: Reform av finansieringssystemet för kultur

Undervisnings- och kulturministeriet har startat ett projekt för reform av kulturfinansieringssystemet. Målet med projektet är att utveckla finansieringssystemet för museer, teatrar och orkestrar (inkl. cirkus och dans) så att det tar hänsyn till de ändringar som skett i aktörsfältet och samhället och till framtida utmaningar, stöder en högklassig verksamhet med genomslagskraft och sporrar till reformer. Utgångspunkten är att den regionala tillgången på konst- och kulturtjänster tryggas även i framtiden.

Utkastet till regeringens proposition om förnyandet av finansieringssystemet för kultur avses bli klart i oktober 2017. Reformen avses träda i kraft stegvis från 2019. Reformens effekter för kommunerna klarnar i samband med beredningen av regeringens proposition.

Kommunikationsministeriet – åtgärdernas effekter i kommunerna

SPETSPROJEKT: Lag om transportservice

Lagen om transportservice (nedan transportservicelagen) är ett led i regeringens spetsprojekt för att skapa en tillväxtmiljö för digital affärsverksamhet. Genom detta projekt genomförs även regeringens spetsprojekt som syftar till smidigare författningar. Målet med lagen är att främja uppkomsten av nya servicemodeller och på så sätt bättre än tidigare svara mot användarnas behov. Avsikten är att främja granskningen av transportsystemet som helhet, underlätta etablering på marknaden och göra systemets olika delar mer förenliga.

Första fasen av transportservicelagen träder i kraft 1.7.2018. Första fasen samlar bestämmelserna om marknaden för och tjänsterna inom vägtrafiken: kollektivtrafiklagen, lagen om taxitrafik och lagen om kommersiell godstransport. Dessutom innehåller lagen bestämmelser om tillhandahållande av väsentliga transportserviceuppgifter och öppnande av gränssnitten för biljettförsäljningen.

Under lagprojektets andra och tredje fas revideras bland annat regleringen av yrkeskompetensen inom transportbranschen och tillämpningsområdet utvidgas till att omfatta även andra transportformer. Målet är att regeringens propositioner ska överlämnas till riksdagen 2017–2018 och träda i kraft stegvis under 2018–2019. Kommunerna, NTM-centralerna (i framtiden landskapen) och FPA kan dra fördel av en eventuell sparpotential redan utifrån första fasen av lagreformen. På kort sikt kan lagreformen ställvis och tidvis öka kostnaderna, som till exempel kollektivtrafikmyndigheternas kostnader för biljett- och betalningssystem.

Förvaltningarna inom staten och kommunerna samt FPA använder varje år sammanlagt cirka en miljard euro för offentligt upphandlade eller kompenserade persontransporter. Utgifterna för persontransporter har ökat sedan millennieskiftet i en takt av ungefär fem procent per år. Det i regeringsprogrammet inskrivna sparmålet för reformen av persontransporterna är sammanlagt 10 procent från år 2017. Uppskattningsvis hälften av kostnaderna är kommunala. Det har bedömts att transportservicelagen dämpar kostnadsökningen särskilt i och med att konkurrensen ökar och det skapas bättre möjligheter att kombinera transporter – lagen kommer således inte att tillföra någon absolut besparing. Utfallet av besparingarna påverkas starkt av hur den offentliga sektorn lyckas dra fördel av sparpotentialen och hurdan trafik man beslutar att skaffa.

Totaleffekterna för transportservicen på längre sikt påverkas bland annat av hur resorna i anslutning till social- och hälsovården i fortsättningen kommer att ordnas, ersättas och finansieras. SHM har tillsatt en arbetsgrupp med uppgift att bereda ett förslag om ändamålsenlig sammanslagning omfattande FPA och landskapen av resor som ersätts från

sjukvårdsförsäkringen och resor enligt lagen om service och stöd på grund av handikapp och socialvårdslagen. Syftet är att uppnå kostnadsbesparingar i de offentligt finansierade transporterna. (I beredningsgruppen deltar en representant för KM.). Ändamålsenligheten i sammanslagningsåtgärderna bedöms också med avseende på elevtransporter som kommunerna ansvarar för. Dessutom bedöms möjligheterna till gemensam upphandling och konkurrensutsättning. Till grund för beredningsgruppens förslag utreder FPA och Institutet för hälsa och välfärd möjligheterna att kombinera resorna. I arbetet beaktas hur försöken med kombinerade resor framskrider.

Från år 2020 kommer landskapen att svara för de offentliga persontransporterna.

ÖVRIG ÅTGÄRD: Regeringens proposition med förslag till ny lag om enskilda vägar

Regeringens proposition om lagändringen lämnas till riksdagen hösten 2017 och avsikten är att lagen och de relaterade lagarna träder i kraft senast 1.1.2020.

Totalreformen av lagen ger bättre möjligheter att utveckla och underhålla nätet av enskilda vägar. Målet är att möjliggöra nya slag av näringsverksamhet och nya tjänster, främja uppkomsten av arbetstillfällen och sporra till egna initiativ och driftighet. Tillståndsförfarandet underlättas och väglag kan samtycka till att ledningar placeras i en enskild vägs område. Nuförtiden behövs markägarnas tillstånd.

Bestämmelserna om kommunala vägnämnder frångås och uppgifter som tidigare kommit an på kommunerna överförs till andra myndigheter. I fortsättningen kan även kommuner, staten och landskap vara delägare i ett väglag. När det gäller vägavgifter föreslås inga ändringar jämfört med dagsläget.

Helheten i anslutning till bidrag för enskilda vägar beror på de av göranden som fattas vid landskapsreformen. I fortsättningen är landskapen statsbidragsmyndighet i ärenden som gäller enskilda vägar. Kommunen kan emellertid alltjämt bestämma om bidrag för väghållning av enskilda vägar som beviljas ur kommunens medel, villkoren för bidraget och övervakningen av användningen inom ramen för lagen om enskilda vägar.

ÖVRIG ÅTGÄRD: Lag om stöd för byggande av bredband i glesbygdsområden

Lagen om ändring av lagen om stöd för byggande av bredband i glesbygdsområden (476/2017) har godkänts och den trädde i kraft 15.7.2017. Syftet med lagen är att underlätta finansieringen av bredbandsprojekt som får stöd och på så sätt öka teleföretagens intresse för att delta i projekten. Syftet med lagen är att förbättra verksamhetsförutsättningarna för både nya och gamla projekt. Den stödberättigade delen i nya projekt utvidgades.

Verksamhetsförutsättningarna för gamla projekt ska i sin tur förbättras med hjälp av olika tilläggsstöd och genom att tillåta förskottsbetalningar.

Kommunernas betalningsandel i bredbandsprojekt i glesbygdsområden är 8, 22 eller 33 procent av de stödberättigade kostnaderna. Inga ändringar föreslås i kommunernas betalningsandelar i lagförslaget. I de enskilda projekten kan stödet som betalas av kommunen och staten dock öka i och med att de stödberättigade kostnaderna stiger. Höjningen av stödintensiteten tvingar inte kommunerna till extra finansiering utan gör den möjlig.

I fråga om nya projekt ökar ändringarna klart intresset för stödet. De föreslagna ändringarna främjar också digitaliseringen, eftersom de ökar möjligheten att utnyttja stödet för bredband och på så sätt gör bredbandsbyggandet mer attraktivt. Snabba och störningsfria dataförbindelser är redan nu en förutsättning för vardagen och i framtiden kommer dessa krav att öka ytterligare. En förutsättning för till exempel kommunernas digitala tjänster är att kommuninvånarna har fungerande förbindelser så att de kan anlita tjänsterna.

ÖVRIG ÅTGÄRD: Proposition om förslag till lag om trafiksystem och landsvägar

Det föreslås att landsvägslagens rubrik ändras till lagen om trafiksystem och landsvägar. Beslut som fattas om landskapsreformen påverkar tidtabellerna för lagen. Regeringens proposition är på remiss till 4.9.2017.

Jämfört med landsvägslagen är syftet med den nya lagen att föreskriva om trafiksystemets innehåll och att organisera trafiksystemplaneringen så att dess riksomfattande och regionala mål samordnas och så att det finns förutsättningar för ett trafiksystem som fungerar och som kan utvecklas. Lagen utökas med kapitel 1 a om trafiksystemet och kapitel 1 b om relationen mellan staten och landskapet. Lagen innehåller inga bestämmelser om trafiksystemplaneringen i kommuner och städer.

Trafiksystemplaneringen har pågått sedan 1990-talet och år 2010 övertogs den för första gången av landskapsförbunden. Ett mål med propositionen är att den trafiksystemplanering som omfattar alla former och färdstätt i fortsättningen ska vara del av landskapens planeringssystem och att planen ska vara en utgångspunkt för den riksomfattande trafiksystemplanen. Planerna och åtgärderna som ingår i dem syftar till att minska utsläppen av växthusgaser från trafiken, förbättra energieffektiviteten i trafiksystemet och skapa förutsättningar för fungerande och säkra förbindelser.

Ett centralt mål i propositionen är dessutom att verkställa landskapsreformen beträffande de uppgiftsområden som avses i 6 § 1 mom. 14 punkten i landskapslagen. Ambitionen är att genomföra överföringen av dessa uppgifter från staten på landskapen samt göra andra ändringar som behövs på grund av ändringarna i aktörsfältet inom väghållningen

och trafiken. Även om landskapet övertar uppgifter inom väghållningen är det inte tänkt att landskapen ska äga landsvägsnätet efter reformen. Avsikten är att staten alltså ska vara ägare av landsvägsnätet och också ansvara för väghållningen av landsvägsnätet. Det förutsätter att staten fortsättningsvis har en tillräcklig beslutandemakt, att ledningen av landskapen säkerställs och att finansieringen av väghållningen går via staten.

Ett mål i propositionen är att säkerställa ett riksomfattande sammanhängande landsvägsnät och en tillräcklig servicenivå på landsvägarna i hela landet. Enligt propositionen görs inga ändringar i kommunernas uppgifter.

Begreppen inom väghållning är olika hos staterna och kommunsektorn. Ett samarbete som gjorts inom ramen för Bygginformationsstiftelsen har lett till rekommendationen att man som överbegrepp börjar använda "underhåll" och som underbegrepp "skötsel" och "reparation" i stället för "skötsel" och "underhåll" som staten använder idag. Målet är att kommunerna och staten börjar tillämpa enhetliga begrepp.

ÖVRIG ÅTGÄRD: Lag om distribution av alternativa trafikbränslen

Syftet med lagen om distribution av alternativa trafikbränslen (478/2017) är att få den nationella lagstiftningen att motsvara kraven i infrastrukturdirektivet (2014/94/EU) och stifta en helt ny lag om distribution av alternativa bränslen. Lagen har godkänts och den trädde i kraft 1.8.2017.

Bestämmelserna syftar till att säkerställa enhetliga tekniska specifikationer vid laddnings- och tankstationer för alternativa bränslen. Propositionen innehåller krav på information som ska ges användare och konsumenter. Dessutom föreskrivs om krav på prisjämförelser och om tillgången till information om offentliga laddningsstationers geografiska placering. Kommunerna kan med egna åtgärder främja möjligheterna till distribution av alternativa bränslen.

Enligt propositionen bör verksamhetsutövaren säkerställa laddnings- och tankstationerna för alternativa bränslen är förenliga med de tekniska specifikationerna i bilaga II till infrastrukturdirektivet.

ÖVRIG ÅTGÄRD: Ändring av vägtrafiklagen

Syftet med totalreformen av vägtrafiklagen är att slå samman lagstiftningen om hur man ska handla och bete sig i vägtrafiken. Målet med reformen är bland annat att upprätthålla och främja trafiksäkerheten för kommuninvånarna, en smidig trafik, jämställdhet bland väganvändarna, att påverka miljöns status på ett positivt sätt och gör det möjligt att automatisera vägtrafiken.

Användningen av trafikordningar och deras symbolik förnyas till vissa delar. Det ska ske inom ramen för övergångstider för att det ska vara möjligt att byta eller förnya en trafikordning i samband med reparation av gator. Övergångstiderna varierar beroende på typ av anordning mellan två och tio år. Effekterna för gatuhållningen är ringa.

Montering av trafikordningar ska anmälas till Trafikverket. Informationen kan utnyttjas vid trafikstyrningen i kommunerna. Anmälningsplikten orsakar administrativt arbete i viss mån.

Avsikten är att propositionen ska föreläggas riksdagen hösten 2017.

Arbets- och näringsministeriet – åtgärdernas effekter i kommunerna

ÖVRIG ÅTGÄRD: Regionala försök med arbetskrafts- och företagservice

Som en del av genomförandet av regeringsprogrammet och förberedelserna inför landskapsmodellen genomförs 2017–2018 regionala försök med offentlig arbetskrafts- och företagservice. Försök genomförs i åtta regioner – tre är landskapsförsök och fem är kommunbaserade försök.

I de kommunbaserade försöksregionerna har behörighet att erbjuda arbetskrafts- och företagservice överförs från staten till kommunerna. Överföringen av behörighet gäller följande försöksområden och kommuner: Åboregionen (4 kommuner), Tammerfors stadsregion samt Sastamala och Punkalaidun (10 kommuner), Björneborg, Kuopioregionen (3 kommuner) och kommuner i Lappland (5 kommuner). Om kommunbaserade försök stadgas i lagen om ett försök med regionalt tillhandahållande av arbetskrafts och företags-tjänster samt med arbetslivsprövning (505/2017). Försökslagen trädde i kraft 1.8.2017. Försökslagen gäller inte försök i landskap som genomförs med stöd av den lagstiftning som varit gällande.

Statsbudgeten har ingen separat finansiering för försöket, utan det genomförs så att resurser från arbets- och näringsbyråerna (personal- och sysselsättningsanslag) anvisas till de tjänster som erbjuds målgruppen i försöket. För kommunerna i det kommunbaserade försöket innebär överföringen av behörighet en ny uppgift. Försökskommunerna har meddelat att de vill genomföra försöket. Kommunerna anvisas sysselsättningsanslag och ges möjlighet att hänvisa kunder till arbetskraftsutbildning och sakkunnigbedömning inom ramen för ett visst antal platser. De anvisade resurserna begränsas efter användningsändamål och beloppet preciseras i samband med regionvisa samråd.

Försöket förutsätter att ändringar görs i arbets- och näringsbyråns kunddatasystem. För kommunerna kan ibruktagandet av datasystemet medföra kostnader för utrustning och

underhåll. Dessutom kan försöket medföra kostnader för kommunerna som inte kunnat preciseras närmare i anslutning till beredningen.

DESSUTOM:

Arbets- och näringsministeriet bereder ändringar i företagares rätt till arbetslöshetsförmån. Dessutom bereds ändringar i rörlighetsunderstödet som avses i lagen om utkomstskydd för arbetslösa (1290/2002). Avsikten är att nämnda ändringar ska träda i kraft vid ingången av 2018.

Genom ändringarna eftersträvas positiva sysselsättningseffekter som på lång sikt kan minska kommunernas förmånsutgifter och öka skatteinkomsterna. På kort sikt kan ändringen i rätten till utkomstskydd för arbetslösa för de arbetslösa som inlett företagsverksamhet, som innebär att man under de första fyra månaderna av företagsverksamheten betalar arbetslöshetsförmån oavsett om verksamheten är huvudsyssla eller bisyssla, kan öka den del av arbetsmarknadsstödet som betalas av kommunerna. Eftersom bara en liten del av dem som inleder företagsverksamhet antas vara arbetslösa som omfattas av kommunernas finansieringsansvar, bedöms reformens effekter för kommunekonomin vara ringa.

SPETSPROJEKT: Införande av regionala innovationer och försök (AIKO)

Införandet av regionala innovationer och försök (AIKO) är en åtgärd inom spetsprojektet för att stärka konkurrenskraften genom förbättrade förutsättningar för näringsliv och företagande. Åtgärden syftar till att under 2016–2018 främja tillväxten och utnyttja de resurser och den kompetens som det finns i landets olika delar. Förnyelse, tillväxt och internationisering inom näringslivet och företagsverksamheten samt försök som främjar sysselsättning och företagsverksamhet är centrala åtgärder.

Spetsprojektet inkluderar tre verktyg: åtgärder för förutsedd strukturomvandling, tillväxtavtal mellan staten och vissa städer och uppbyggnad av tillväxtzoner av nationell betydelse. Sammanlagt 30 miljoner euro statlig finansiering har reserverats för åtgärderna under perioden 2016–2018, där andelen för 2018 är 10 miljoner euro. Av dem som ansöker om stöd för ett AIKO-projekt förutsätts en självfinansieringsandel, som närmast består av finansiering från kommunerna.

Åtgärderna för förutsedd strukturomvandling syftar till att påskynda strukturomvandlingen inom områdena, tillföra snabba, nya åtgärder av försökskaraktär och stärka regionens förmåga att anpassa sig till att näringsstrukturen förändras (resiliens). Genom de avtal som ingåtts med städer och tillväxtzoner vill man stärka näringslivets tillväxt och den konkurrenskraft som bygger på områdenas egna styrkor genom att fokusera på utvecklandet av några strategiska spjutspetsar som både städerna och staten tillsammans kan omfatta och

anvisa resurser till. Förutom städerna i huvudstadsregionen har staten ingått tillväxtavtal med sex andra städer och två tillväxtzoner. Utöver dessa omfattar tillväxtavtalsförfarandet två tematiska stadsnätverk.

Åtgärden med regionala innovationer och försök avslutas i december 2018. Uppföljningen (resultat och genomslag) görs som en del av regeringens spetsprojektsrapportering.

ÖVRIG ÅTGÄRD: Genomförande av strukturfondsprogrammen

Merparten av finansieringen för programperioden 2014–2020 kanaliseras via Finlands strukturfondsprogram Hållbar tillväxt och jobb 2014–2020, som gäller Fastlandsfinland. Åland har ett eget program. Dessutom deltar Finland i gränsöverskridande program för regionalt samarbete. Kommunernas förväntas delta i genomförandet av programmen under programperioden 2014–2020.

Med stöd av Finlands strukturfondsprogram förbättras konkurrenskraften i små och medelstora företag och främjas produktionen och användningen av ny information och kunskap. Därtill främjar programmet sysselsättningen och ett gott arbetsliv, förbättrar kunnandet och yrkeskompetensen samt ökar den sociala delaktigheten bland de mest utsatta. Ett genomgripande tema är att främja en utsläppssnål ekonomi. I målen för programperioden 2014–2020 ingår bland annat att skapa 1 170 nya företag och 1 330 nya arbetstillfällen inom forskning, utveckling och innovation.

EU-finansieringen för Finlands strukturfondsprogram under perioden 2014–2020 uppgår till nästan 1,3 miljarder euro. Tillsammans med den nationella medfinansieringen (50 procent) uppgår den offentliga finansieringen till cirka 2,6 miljarder euro. Kommunernas och den övriga offentliga finansieringens andel av hela den offentliga finansieringen (inbegripet EU-finansieringen) av Finlands strukturfondsprogram är 12,5 procent, som är cirka 325 miljoner euro under hela programperioden. Vid ingången av augusti 2017 har denna målsättning uppnåtts väl. Den kommunala och övriga offentliga finansieringens andel var 18,9 procent av programmets faktiska offentliga utbetalningar. Kommunal och annan offentlig finansiering har riktats tillräckligt till alla prioriterade områden av programmet men i synnerhet till projekt för utveckling av forsknings-, kompetens- och innovationskluster utifrån regionala styrkor samt till åtgärder för utveckling av utbildning och yrkeskunskap.

ÖVRIG ÅTGÄRD: Integration

Regeringen har planerat och inlett åtgärder för att asylsökande som beviljats uppehållstillstånd snabbare ska få kommunplats och integrationen kunna inledas i rask takt, och för att de ska kunna komma in på en utbildning eller ut i arbetslivet. För att till exempel främja

och påskynda sysselsättningen av invandrare har ett projekt som baserar sig på påverkan-sinvesteringar (SIB) inletts.

Med stöd av 6 kap. i lagen om främjande av integration betalas ersättningar ut till kommunerna framför allt för kostnader för att ordna tjänster för personer som beviljats uppehållstillstånd som baserar sig på internationellt skydd. Den krets av personer som berörs bestäms med stöd av integrationslagen. Dessutom har det för åren 2016–2017 reserverats cirka 5,3 miljoner euro för projektet SYLVIA, som riktas till kommunerna som ett tilläggsstöd för flyktingmottagning och som finansieras ur EU:s AMIF-fond. Tilläggsstödet betalas retroaktivt, dvs. tilläggsstöd för 2017 betalas till kommunerna ännu under 2018.

Vilka konsekvenserna av SIB-projektet för integration kommer att bli för kommunerna preciseras 2021–2024 när de skatter de invandrare som deltar i projektet betalat och det utkomststöd de erhållit jämförs med kontrollgruppens motsvarande uppgifter.

Invandrarna har inverkan på funktionaliteten och resurserna i det kommunala servicesystemet i synnerhet beträffande boende, småbarnspedagogik och utbildning, social- och hälsovård samt administration. Integrationen av invandrare förutsätter även språkundervisning och studier samt åtgärder för att främja sysselsättningen och deltagandet. För dem som omfattas av integrationen får kommunerna kalkylerade ersättningar samt full kostnadsersättning för social- och hälsovård för att kompensera en del av den kostnadsökning kommunerna förorsakas.

Social- och hälsovårdsministeriet – åtgärdernas effekter i kommunerna

SPETSPROJEKT: Kundorienterad service

Spetsprojektet har följande mål: 1) förnya verksamhetsprocesserna inom social- och hälsovården så att de utgår från kunden och stöder initiativtagande, 2) att ta i bruk metoder inom digitalisering och minska byråkratin, 3) att utvärdera huruvida inpassningen av den boendebaserade sociala tryggheten är ändamålsenligt och 4) att genomföra basinkomstförsöket. Spetsprojektet uppgår som en helhet till 36,65 miljoner euro, därtill cirka 12 miljoner euro för utveckling av elektroniska egenvårdstjänster från finansministeriets spetsprojekt Digitalisering av offentliga tjänster.

Spetsprojektet omfattar tre åtgärdshelheter som indelas vidare i fyra delprojekt för utveckling av social- och hälsotjänsterna samt två delprojekt om social trygghet. Av dessa påverkas kommunernas uppgifter och ekonomi bland annat av delprojektet för att utveckla egenvården och elektroniska tjänster samt de regionala valfrihetsförsöken som ska genomföras i enlighet med gällande lagstiftning om servicesedlar. Spetsprojektet tar fram nya verksamhetsmodeller för social- och hälsovårdens basservice. För kunderna innebär

de nya tjänsterna mer flexibilitet och valfrihet för tillhandahållandet och anlitaandet av social- och hälsovårdstjänster.

Servicedelförsöken ger kommunerna och landskapen uppskattningar om de operativa ändringarna och kostnadseffekterna under år 2018. Försöken stöder genomförandet av pilotförsöken kring valfrihet i landskapen. I omfattande bruk kan de elektroniska tjänsterna och de nya handlingsmodeller de möjliggör tas 2019. Handlingsmodellerna är dels ett stöd för människorna att ta ansvar för sitt välmående och sin hälsa, dels frigör de arbetstid för yrkespersoner som sedan kan inriktas mer ändamålsenligt än hittills. Sett till hela landet uppskattas besparingen till cirka 30 miljoner euro årligen. Samtliga åtgärders effekter för kommunerna preciseras under projektets gång.

SPETSPROJEKT: Hälsa och välfärd ska främjas och ojämlikheten bli mindre

Målet för spetsprojektet är att göra (1) sunda levnadsvanor vanligare, som till exempel motion, och förebygga folksjukdomar, (2) främja mental hälsa och delaktighet samt motverka ensamhet och (3) säkerställa att lösningar som gäller byggnaders hälsa är effektiva och sätts in i rätt tid. Merparten av spetsprojektets resurser används för spridningen av god praxis som befunnits vara effektiv.

Av 8 miljoner euro som reserverats för spetsprojektet anvisas cirka 7,3 miljoner euro till projektarbete. Projektfinansieringen riktas mestadels till organisationer, och inte direkt till kommunerna. Projekten genomförs i kommunerna och sjukvårdsdistrikten eller i landskapen i samarbete med dem. Under projektperioden 2017–2018 medför spetsprojektet en smärre kostnad på cirka 0,5–1,0 miljon euro för kommunerna. Beloppet är huvudsakligen kostnader för personalens arbetstid. Spetsprojektet förväntas få effekter i form av ökade hälsosamma levnadsvanor, bättre mental hälsa och ökad delaktighet i de valda målgrupperna. Detta bedöms medföra besparingar för kommunerna genom bättre arbets- och funktionsförmåga hos invånarna. När det gäller byggnaders hälsa resulterar projektet i ett bättre faktaunderlag som kommunerna kan använda för att i rätt tid kunna fatta rationella beslut om byggnadsunderhåll som kan medföra besparingar.

SPETSPROJEKT: Ett program för utveckling av barn- och familjetjänster genomförs

Spetsprojektet har som mål att genomföra en totalreform av barn- och familjetjänsterna i den verksamhetsomgivning som landskapen och de nya kommunerna utgör. Reformen sätter fokus på förebyggande och för alla gemensamma tjänster samt på tidigt stöd och tidig vård. Utvecklingsprogrammet skapar en verksamhetskultur som stärker barnens rättigheter och faktabasen för beslutsfattandet och tjänsterna. Utgångspunkten för reformen är barnets rättigheter, familjernas mångformighet, barn- och familjeorientering samt stärkande av barnens, de ungas och föräldrarnas resurser.

Det handlar om en omfattande förändring som rör många förvaltningsområden och tjänster och som förutsätter en fast nationell styrning och ekonomiska satsningar i omvandlingsfasen. För genomförandet av spetsprojektet finns cirka 37,5 miljoner euro att tillgå under 2016–2018. Merparten av projektfinansieringen används för 19 landskapsvisa förändringsprojekt som stöds med statsunderstöd och för anställning av en förändringsagent med fullt lönestöd i samtliga landskap samt för att stödja förnyelsen av yrkespersonalens kunnande genom fortbildning.

Utvecklingsprogrammet syftar till att öka barns, ungas och familjers välmående, stärka deras egna resurser och minska ojämlikheten. Ett annat mål är att utvecklingsarbetet ska leda till att familjernas mångformighet beaktas bättre och att barnens, de ungas och familjernas delaktighet och upplevelse av att bli bemötta stärks. Nationellt sett eftersträvas med reformen en kostnadsminskning på 10 procent för korrigerande tjänster senast 2025 jämfört med 2014. Strävan är att ökningen av kostnaderna för de korrigerande tjänsterna ska avstanna före år 2019 i de regioner där landskapsprojekt genomförs.

SPETSPROJEKT: Hemvården för äldre utvecklas och närståendevården för alla ålderskategorier förbättras

Målet för spetsprojektet är att såväl i fråga om äldre som i fråga om närstående- och familjevårdare utveckla rättvisare och bättre samordnade tjänster som samtidigt dämpar kostnadsökningen. Tjänsterna för äldre förnyas så att de främjar verkställigheten av den s.k. äldreservicelagen samt avhjälper olika kvalitetsbrister som undersökningar visat på. Spetsprojektet genomförs såväl med stöd av startbidrag som genom försök.

Till stöd för verksamheten i landskapen har alla landskap och huvudstadsregionen beviljats finansiering för anställning av en förändringsagent (5,2 miljoner euro). Förändringsagentens verksamhetsställe är antingen vårdreformens förändringsorganisation, landskapet, sjukvårdsdistriktet eller kommunen, och verksamhetsområdet är hela landskapet. Förändringsagentens uppgift är att bygga upp och förankra en regional, samordnad servicehelhet, leda förändringen, inspirera och motivera aktörerna i landskapet till förändring samt leda förändring som bygger på kunskap. Dessutom ingår i uppgifterna att utgöra ett stöd för försöken inom spetsprojektet.

Social- och hälsovårdsministeriet har beviljat projektfinansiering på sammanlagt 14,2 miljoner euro till åtta omfattande landskapsvisa helheter som sammanför kommuner, organisationer och företag i regionen. I Kymmenedalen, Birkaland och Egentliga Finland testas en centraliserad regional modell för kund- och servicehandledning. I mellersta Finland, Lappland och norra Karelen testas en modell för fungerande hemvård. I södra Savolax, Eksote och Kajanaland testas olika handlingsmodeller för närståendevård. Borgå, Lapträsk, Savi-
taipale och Aalto-universitetet deltar i försöket med samordning av boende och service.

SPETSPROJEKT: Väger in i arbetslivet för partiellt arbetsföra

Spetsprojektet omfattar åtta sammanlänkade projekt. Spetsprojektet är ett samarbete mellan SHM och ANM.

Spetsprojektet ändrar de partiellt arbetsföras ställning på arbetsmarknaden. Det här uppnås genom att man effektiviserar servicesystemet så att det stöder sysselsättningen bland partiellt arbetsföra, höjer yrkesutbildade personers kompetens genom omfattande utbildning och ökat samarbete, inför modellen med samordnare för arbetsförmågan på bred front och säkerställer att även små och medelstora företag har möjlighet att anlita samordnaren för arbetsförmågan, bygger upp en handlingsmodell för ledning av vård och rehabilitering samt stöd för arbetsförmågan, inför nya handlingsmodeller för sysselsättning och delaktighet bland arbetslösa partiellt arbetsföra, ökar entreprenörskapet bland personer med funktionsnedsättning, sänker tröskeln för rekrytering av partiellt arbetsföra samt förbättrar samordnandet av invalidpension och förvärvsinkomster.

Som en del av spetsprojektet produceras forskningsdata som utnyttjas vid jakten på praktiska goda lösningar. I spetsprojektet ingår också kommunförsök och pilotprojekt.

Till följd av spetsprojektet stärks de partiellt arbetsföras ställning på arbetsmarknaden så att de antingen stannar i arbetslivet eller sysselsätts betydligt bättre än tidigare. Detta ökar likabehandlingen av partiellt arbetsföra och deras livskvalitet samt minskar statens kostnader. Kostnaderna minskar också av ett effektivt och resultatbringande servicesystem samt av åtgärder för att stöda delaktighet och förebygga utslagning.

För regionala försök inom ramen för spetsprojektet har cirka 11 miljoner euro anvisats. Institutet för hälsa och välfärd THL och Arbetshälsoinstitutet TTL samordnar de regionala försöken. I försöken medverkar aktörer från landskapen, kommunerna, hälsovården, FPA, sysselsättningstjänsterna och läroanstalterna.

ÖVRIG ÅTGÄRD: Justering av kvalitetsrekommendationen för äldreomsorgen

Social- och hälsovårdsministeriets och Kommunförbundets kvalitetsrekommendation för att trygga ett bra åldrande och förbättra servicen har reviderats. Den nya kvalitetsrekommendationen offentliggjordes 26.6.2017. Personaldimensioneringen vid effektiviserat serviceboende och på ålderdomshem definieras lösare än hittills. I kvalitetsrekommendationen ändrades grunderna för personaldimensioneringen bland annat genom att man slopade det separata dimensioneringskravet som gäller stödtjänstpersonal, harmoniserade kraven på enheter för serviceboenden med heldygnsomsorg och utnyttjade de möjligheter tekniken ger när dimensioneringen räknas ut.

I anslutning till åtgärden förutspås kommunernas utgifter minska med 16,5 miljoner euro 2018, av vilket statsandelen är 4,2 miljoner euro.

ÖVRIG ÅTGÄRD: Ersättning till kommunerna för kostnader på grund av brådskande socialvård för personer som uppehåller sig illegalt i landet

Enligt åtgärdsplanen som ministerarbetsgruppen för invandring publicerade 16.12.2016 ska kommunerna ersättas för kostnader som orsakas av brådskande socialvård som ges personer som uppehåller sig illegalt i landet. Social- och hälsovårdsministeriet gav kommunerna anvisningar om saken i januari 2017. Om en person som fått avslag på asylansökan inte längre får förläggningstjänster och behöver brådskande hjälp hänvisas att söka tillfällig boendeservice hos kommunen. I detta ingår även mat och annan absolut nödvändig hjälp. Staten ersätter kostnaderna till fullt belopp. Hur ersättning ska sökas och hur den betalas föreskrivs om i statsrådets förordning.

År 2018 förutspås kommunernas kostnader uppgå till 5,35 miljoner euro och de ersätts till fullt belopp från moment 33.60.37 under SHM:s huvudtitel.

ÖVRIG ÅTGÄRD: Förlängd giltighetstid för recept

Social- och hälsovårdsministeriets förordning om förskrivning av läkemedel (1088/2010) har ändrats från och med den 1 januari 2017 så att recept är i kraft två år från den dag receptet förskrivits eller förnyats i stället för som tidigare ett år. HCl-läkemedelsrecept, recept för narkotiska läkemedel och recept för vissa andra läkemedel gäller dock endast ett år. Effekterna av åtgärder märks från 2018 i sparad arbetstid för att skriva ut recept. Kommunernas utgifter förutspås minska med 3 miljoner euro per år från 2018, av vilket statsandelen är 0,76 miljoner euro.

ÖVRIG ÅTGÄRD: Ändring i elev- och studerandevården på grund av reformen av utbildningen på andra stadiet

Regeringen har gett riksdagen en proposition i anslutning till reformen av yrkesutbildningen. Vid reformen slås de nuvarande lagarna om grundläggande yrkesutbildning och yrkesinriktad vuxenutbildning ihop till en ny lag och man övergår till ett enda sätt att avlägga examina. Uppskattningen är att antalet studerande som omfattas av lagen om elev- och studerandevård ökar med nästan 50 000 personer, vilket förutsätter en ökning av resurserna för psykolog- och kuratorstjänster.

Behovet av tilläggspersonal i kommunerna uppskattas till 110 anställda. För detta ändamål utökas statsandelarna med 5,63 miljoner euro per år från 2018.

Miljöministeriet – åtgärdernas effekter i kommunerna

SPETSPROJEKT: Ändring av avfallslagen som en del av spetsprojektet Kretsloppsekonomi slår igenom och ren teknik

Enligt regeringsprogrammet ska avfallslagen ändras så att kommunernas ensamrätt enligt lagen ska vara begränsad till avfall från bosättning, dock med beaktande av regionala särdrag.

Miljöministeriet tillsatte 22.8.2016 en arbetsgrupp på bred bas för ändring av avfallslagen och en samtidig översyn av gränstytorna mellan avfallslagen och upphandlingslagen. Miljöministeriet lät utföra en utredning till stöd för gruppen. Utredningen blev klar 4.11.2016.

Den nya upphandlingslagen trädde i kraft 1.1.2017. På intressentenheter och upphandlingsenheter verksamma inom avfallshanteringen tillämpas maximigränsen 15 procent för försäljning till utomstående fram till 31.12.2017. I avfallslagen kan man vid behov föreskriva ett permanent undantag till gränsen för försäljning till utomstående.

Arbetsgruppen publicerade sin slutrapport 10.3.2017. I den föreslogs bland annat att kommunens ansvar för hanteringen av kommunalt avfall begränsas så att ansvaret för det kommunala avfallet från kommunens egen verksamhet med undantag av social- och hälsojäsenternas, utbildningstjänsternas och den offentliga förvaltningens kommunala avfall överförs till den som innehar avfallet. Även farligt avfall från lantbruket föreslås förbli kommunens ansvar. Enligt förslaget görs det beträffande avfallsbranschen ett permanent undantag (10 procent) i avfallslagen till den gräns som i den nya upphandlingslagen fastställts för intressentenheters försäljning till utomstående. Dessutom görs det några smärre ändringar i syfte att minska problemen med att tolka avfallslagen och förbättra öppenheten och konkurrensneutraliteten. Enligt arbetsgruppens förslag utreds möjligheterna att bolagisera infrastrukturen för den kommunala avfallshanteringen under 2017 och dessutom granskas olika sätt att konstatera marknadsbrist. Arbetsgruppen var inte enhällig i förslagen.

Utifrån arbetsgruppens förslag bereds regeringens proposition om ändring av avfallslagen som tjänsteuppdrag. Ett utkast till proposition var på remiss under den sena våren 2017. Propositionen torde bli klar i början av hösten 2017.

En separat konsekvensbedömning om begränsningen av kommunens ansvar publicerades sommaren 2016. Konsekvensbedömningen har preciserats som tjänsteuppdrag jämsides med arbetsgruppens arbete och specificerats ytterligare medan propositionen bereddes i synnerhet med avseende på de ekonomiska konsekvenserna. I och med ändringen flyttas cirka 8,5 procent, dvs. 230 000 ton avfall, av den totala mängden kommunalt avfall över från kommunens ansvar till avfallsinnehavarens ansvar, dvs. att konkurreras om på

den privata marknaden. Enligt olika uppskattningar motsvarar detta en omsättning på cirka 34–50 miljoner euro, vilket är cirka 8–12 procent av de kommunala avfallsverkens omsättning. Den skärpta regleringen av intressentheterna i kombination med ansvarsbegränsningen innebär att kommunala avfallsverk behöver anpassa verksamheten, till exempel inskränka den, bolagisera viss verksamhet till out house-bolag eller öka det horisontella samarbetet. Den sammanräknade förändringen av begränsningen av kommunens ansvar och försäljningen till utomstående på marknadsvillkor uppskattas till en omsättning på 41–59 miljoner euro. Ändringarna leder också till ett tryck på att höja invånarnas avfallsavgifter eftersom de kommunala avfallsverkens fasta kostnader inte egentligen minskar med ändringarna. Ett utkast till regeringens proposition var på remiss sommaren 2017. Målet är att propositionen ska överlämnas till riksdagen i oktober 2017.

REFORM: Minskning av kommunernas, landskapens och hela den offentliga sektorns kostnader

Genom den nya lagen om reparationsunderstöd för bostadsbyggnader och bostäder överfördes behörigheten som gäller reparations- och energiunderstöd från kommunerna till ARA 1.1.2017. Åtgärden uppskattas minska kommunernas utgifter med cirka 3,5 miljoner euro per år.

Enligt regeringsprogrammet avregleras den kommunala avgiftspolitikerna så att man vid faktureringen inom tillstånds- och tillsynsverksamheten går mot kostnads motsvarighet när det gäller miljöskyddslagen och avfallslagen. Avgiftsgrunderna enligt avfallslagen utvidgas i kommunerna så att de täcker tillsynen i samband med överträdelser och försummelser samt den systematiska övervakningen av avfallsinsamlingen. Likaså utvidgas avgiftsgrunderna enligt miljöskyddslagen så att de täcker kommunernas övervakningsåtgärder som avser miljötillståndspliktiga anläggningar i anslutning till olycksfall, olägenheter och överträdelser. Dessa åtgärder beräknas ge kommunekonomin 2,5–7,0 miljoner euro varje år. Reformen garanterar förutsättningarna för att ordna en lagstadgad miljötillsyn och bidrar till att inrikta övervakningsåtgärderna riskbaserat, vilket främjar ett kostnadseffektivt ordnande av tillsynen. De ekonomiska konsekvenserna av reformen uppskattas ta vid 2018.

2.3 Vård- och landskapsreformen

Vård- och landskapsreformens mål, innehåll och effekter för kommunekonomin har beskrivits utförligt i kommunekonomiprogrammet våren 2017. I det här kapitlet ligger fokus på de förändringar som skett efter vårens program och särskilt sådana som gäller tidtabellen för beredningen av reformen. Finansieringen av beredningen och genomförandet av vård-

och landskapsreformen i budgetpropositionen för 2018 behandlas närmare i kapitel 2.1. i kommunekonomiprogrammet.

Riksdagens grundlagsutskott gav 29.6.2017 ett utlåtande om propositionerna som gäller vård- och landskapsreformen (GrUU 26/2017 rd). I sitt utlåtande ansåg grundlagskottet inte att grundpelarna för reformen när det gäller ordnandet av social- och hälsovårdstjänster i landskapen, landskapens finansiering eller valfriheten vore problematiska. Grundlagsutskottet lade emellertid fram flera motiverade krav på ändringar i fråga om genomförandet av valfriheten.

Enligt grundlagsutskottet äventyrar de föreslagna ändringarna inte förutsättningarna för kommunalt ekonomiskt självstyrelse på ett allmänt plan. Inte heller arrangemangen för överföring av egendom äventyrar enligt grundlagsutskottet kommunernas förmåga att sörja för sin ekonomi i enlighet med principerna om självstyrelse. Enligt grundlagsutskottet bör dock lagarna om införande på författningsnivå säkerställa att en kompensationsreglering som tryggar kommunens självstyrelse kopplas till arrangemangen kring kommunens egendom. Den kommunala självstyrelsen ska tryggas i lag till exempel i en situation där kommunernas möjligheter att självständigt bestämma om sin ekonomi till följd av reformen äventyras genom att lokaler som krävt investeringar blir oanvända eller på grund av någon annan, kanske oförutsedd, orsak som har samband med reformen. Enligt utskottet kan en kompensation för en enskild kommunens ekonomi av det här slaget genomföras på många olika sätt. Som modell för den reglering som ska utarbetas kunde man enligt grundlagsutskottet använda till exempel bestämmelsen om understöd enligt prövning i lagen om statsandel för kommunal basservice (statsandelslagen).

Regeringen beslöt 5.7.2017 att fortsätta vård- och landskapsreformen så att reformen träder i kraft först 1.1.2020. När det gäller lagen om valfrihet ger regeringen en ny proposition i början av 2018. När det gäller de lagar om anordnandet av social- och hälsovård och de landskapslagar som redan är under behandling i riksdagen görs de ändringar som grundlagsutskottet förutsätter i samband med riksdagens utskottsbehandling med utgångspunkt i ministeriernas bemötanden. Ministerierna bereder tillbörliga ändringsförslag och lämnar in sin promemoria till utskotten utan att någon ny proposition läggs fram.

Enligt den nya tidsplanen ska lagarna om reformen träda i kraft i juni 2018. Landskapens temporära förvaltning inleder verksamheten genast när lagarna trätt i kraft. Enligt den nya tidsplanen ska landskapsval hållas i oktober 2018 och landskapsfullmäktiges mandatperiod starta i början av 2019.

I detta kommunekonomiprogram har granskningen av utvecklingsprognosen för den kommunala ekonomin och granskningen per kommunstorleksgrupp gjorts för åren 2017–2019. I samband med kommunekonomiprogrammet våren 2018 återkommer vi till de

uppskattade effekterna av vård- och landskapsreformen för kommunekonomin efter att ansvaret för ordnandet av social- och hälsovårdstjänsterna har överförts.

2.4 Reformen av tillväxttjänsterna

I anslutning till landskapsreformen bereds en omfattande reform som syftar till att samla de nuvarande arbetskrafts- och företagstjänsterna till en offentlig tjänst, öppna produktionen för konkurrens och se över bestämmelserna om regionutveckling. I fortsättningen ansvarar landskapen, staten och kommunerna för utvecklingen av regionerna. Landskapen är regionutvecklingsmyndigheter som även är förmedlande organ för det nationella strukturfondsprogrammet. Lagförslaget ändrar inte det proportionella ansvaret för utvecklingen av regionerna och minskar inte heller kommunernas livskraftsuppgifter.

Syftet med tillväxttjänsterna är att främja ny företagsverksamhet, företagens tillväxt, förnyelse och internationalisering samt svara på förändringarna på arbetsmarknaden. Tillväxttjänster tillhandahålls regionalt och på riksnivå för företags- och privatkunder. Landskapen ansvarar för att samordna tillväxttjänsterna. Det innebär också att samordna verksamheten med andra serviceproducenter i kommunen, staten och landskapet så att det inte uppkommer onödiga överlappningar. Anordnaren och producenten bör separeras enligt beställar-producentmodellen, och anordnare är alltid landskapet. Ett bolag, en sammanlutning, en stiftelse eller en privat näringsidkare kan vara producent. Kommunerna kan vara serviceproducenter via offentligt ägda företag (inte intresseenhetsställning som avses i upphandlingslagen). Vid en eventuell marknadsbris kan landskapet avtala om produktion även med kommunens intresseenhet.

Mellan staten och landskapen förs i fortsättningen årliga samtal om målen för och verkställandet av regionutvecklingen. Samtalen grundar sig på statsrådets beslut om regionutveckling och den aktuella lägesbilden av regionutvecklingen. Syftet med samtalen är att skapa en gemensam syn på målen för regionutveckling och verksamhetsbetingelserna. Syftet med samtalen är att stöda det samrådsförfarande som avses i 13 § i landskapslagen och främja samarbetet mellan ministerierna och landskapen.

Om den separata lösningen för Nyland föreskrivs separat. Lösningen grundar sig på en riktlinje om att landskapet ansvarar för ordnandet av regionutvecklingsuppgifterna och en samkommun som grundas av Esbo, Helsingfors, Grankulla och Vanda ansvarar för ordnandet av tillväxttjänsteuppgifter. Även andra kommuner i Nyland kan vara medlem i samkommunerna och ingå partnerskapsavtal med landskapet.

Arbets- och näringsbyråerna och delar av NTM-centralernas personal överförs på landskapen eller landskapens servicecentrum 1.1.2020 genom en överlåtelse av rörelse. Finansieringen av regionutvecklingen och tillväxttjänsterna är en del av landskapens statsandel med allmän täckning, varav 2,95 procent fördelas enligt de faktorer som bestämmer finansieringen av tillväxttjänsterna (antalet arbetslösa arbetssökande, arbetslöshetsgraden, antalet verksamhetsställen som företagen har). EU-finansiering anvisas separat enligt prövning.

Tre separata propositioner har beretts på arbets- och näringsministeriet i anslutning till reformen: 1) lagen om regionutveckling och tillväxttjänster (inkl. lagen om ordnandet av tillväxttjänster i landskapet Nyland), 2) lagen om offentliga rekryterings- och kompetens-tjänster (inkl. lagen om finansiering av regionutveckling och tillväxttjänster) samt 3) lagen om främjande av integration. Lagarna var på remiss våren 2017. Grundlagsutskottets utlåtande om propositionerna i anslutning till vård- och landskapsreformen i juni 2017 visar på behov av ändringar även i lagarna om reformen av tillväxttjänsterna. De ändringar som grundar sig på grundlagsutskottets utlåtande och responsen som inkom när propositionerna var på remiss är under beredning hösten 2017. Avsikten är att regeringens propositioner ska föreläggas riksdagen samtidigt med den övriga lagstiftningen i anslutning till landskapsreformen i början av 2018. Lagen om datasystemen för tillväxttjänsterna fortskrider enligt egen tidtabell.

Social- och hälsovårdsministeriet har samtidigt berett regeringens proposition om ändring av lagen om utkomstskydd för arbetslösa till den del som gäller finansieringen. Finansieringen ska ändras så att särskilt landskapen uppmuntras till effektivt främjande av sysselsättningen. I propositionen föreslås att det ansvar för finansieringen av arbetsmarknadsstödet som i dag faller på förmånstagarens hemkommun i fortsättningen fördelas så att landskapet står för hälften. Fördelningen motsvarar kommunens faktiska möjligheter att påverka sysselsättningen för de mottagare av arbetsmarknadsstöd som bor i kommunens område efter att ansvaret för social- och hälsovårdstjänsterna har övertagits av landskapen, men till exempel undervisnings- och kulturväsendet alltjämt ordnas av kommunen. Statens finansieringsandel är oförändrad. Ändringen genomförs kostnadsneutralt så att statsandelar överförs till landskapen tillsammans med finansieringsansvaret för att kompensera för de nuvarande utgifterna för arbetsmarknadsstöd.

UPPSKATTNINGAR OM HUR REGERINGENS ÅTGÄRDER HAR PÅVERKAT KOMMUNEKONOMIN

I juni 2017 utredde Finlands Kommunförbund vilka effekter de viktigaste åtgärderna i regeringsprogrammet för kommunekonomin hade haft på kommunerna och samkommunerna. Dessutom utreddes i en enkät hur konkurrenskraftsavtalet verkställts och vilka egna anpassningsåtgärder kommunerna vidtagit.

Enkäten, som genomfördes kring månadsskiftet maj–juni 2017, besvarades av sammanlagt 142 kommuner och samkommuner. Uppgifter lämnades av 11 sjukvårdsdistrikt, dvs. över hälften av sjukvårdsdistrikten deltog.

Svaren visar att effekterna av anpassningsåtgärderna i bilaga sex till regeringsprogrammet håller på att stanna under den målsatta nivån. Enligt svaren ser det ut som att bara ungefär en tredjedel av sparmålen kommer att uppnås. Enligt enkäten är det emellertid mycket svårt att uppskatta effekterna i euro som lagändringarna har på besparingarna. Därför bör man betrakta resultaten som riktgivande. Bland annat när det gäller utvecklingen av närstående- och familjevården och centraliseringen av den specialiserade sjukvården är verkställandet antingen på hälft eller tillsvidare i ett så tidigt skede att det inte är möjligt att bedöma de totala besparingarna. Utöver de besparingar som skrivits in i regeringsprogrammet har kommunerna gjort betydande beslut om att anpassa den egna ekonomin, bland annat i anslutning till servicenätet, personalstyrkan och användningen av lokalerna. Dessutom bör det märkas att det inte går att dra någon entydig gräns mellan effekterna av kommunernas egna åtgärder och effekterna av åtgärderna i regeringsprogrammet.

När det gäller genomförandet av konkurrenskraftsavtalet gav enkäten mer information särskilt när det gäller utfallet av sparpotentialen i anslutning till förlängningen av årsarbetstiden. Om man ser till antalet svar ansåg största delen av dem som svarade att förlängningen av årsarbetstiden inte hade gett några besparingar i form av pengar. En del kommuner har emellertid uppskattat de ekonomiska effekterna av arbetstidsförlängningen kalkylmässigt och inkluderat dem i kommunens budgetar och ekonomiplaner.

Utifrån resultaten går det inte att dra några entydiga slutsatser om orsakerna till varför besparingsmålen inte har uppnåtts ännu. Det kan hända att effektmålen har överskattats och att kommunerna varit ovilliga att verkställa besparingsåtgärderna. Enkäten visade också på praktiska problem med genomförandet av besparingarna, såsom att de lokaler som kommunen disponerar över är för små för större grupper.

Utöver kommunförbundets enkät har man fått information om effekterna av regeringsprogrammets sparmål och åtgärder på kommunernas ekonomi även från andra källor. Inom ramen för statsrådets forskningsprojekt (TEAS) håller Uleåborgs universitet på att göra en utredning om de totala effekterna av ändringarna i lagen om småbarnspedagogik åren 2016–2017. De första resultaten från utredningen publicerades i mars 2017.

De ger en hänvisning om att en begränsning av barns subjektiva rätt till småbarnspedagogik och en höjning av relationstalet mellan personal och barn inte kommer att ge de eftersträfvade besparingarna på riksnivå. Det här beror bland annat på att kommunerna har reagerat olika på möjligheten att begränsa barns subjektiva rätt till småbarnspedagogik.

Av de kommuner som medverkat i utredningen har 132 kommuner begränsat rätten till småbarnspedagogik medan 77 kommuner har beslutat att bevara rätten oförändrad. Kommunens storlek eller geografiska läge har inte haft någon betydelse för besluten. Utredningen lyfte också fram kommunernas uppskattningar av spareffekterna. Uppskattningarna varierar stort efter kommun. Att kostnaderna minskat förklarades i huvudsak av besparingar i personal- och fastighetskostnaderna.

Uppskattningarna om effekten av åtgärderna inom småbarnspedagogiken grundar sig på en enkät som riktades till sektorcheferna för småbarnspedagogik i kommunerna i Fastlandsfinland hösten 2016.

Ytterligare information:

Kommunförbundets meddelande och resultaten från enkäten om verkställandet av sparåtgärderna i regeringsprogrammet (juni 2016): <https://www.kuntaliitto.fi/tiedotteet/2017/hallitusohjelman-sopeutustoimet-jaamassa-tavoitteista-kuntien-omat-toimet-korjaavat>

Statsrådets utrednings- och forskningsverksamhet, Policy Brief 04/2017 (på finska) http://tietokayttoon.fi/documents/1927382/2116852/4_2017_Varhaiskasvatuksen+lains%C3%A4%C3%A4d%C3%A4nn%C3%B6n+uudistamiseen+tarvitaan+johdonmukaisuutta+ja+yhteist%C3%A4+tahtoa/73b2c3fe-f409-4a5e-bce0-ee4a9437eebd?version=1.0

3 Utvecklingsprognos för kommunekonomin och genomförandet av finansieringsprincipen

EXEMPEL OCH CENTRALA IAKTTAGELSER:

- Utsikterna för kommunekonomin är bättre än vad som förutspåddes i mars. Kommunekonomin resultat och saldo har stärkts bland annat tack vare en gynnsammare utveckling hos skatteinkomsterna, särskilt samfundsskatten.
- Räkenskapsperiodens resultat förbättras 2017. Kommunekonomin stärks av kommunernas egna anpassningsåtgärder.
- Efter 2017 återgår räkenskapsperiodens resultat till den nivå som rådde 2016 ända tills vård- och landskapsreformen träder i kraft. Trots försämringen kommer resultatet för räkenskapsperioden att uppvisa överskott.
- Vård- och landskapsreformen minskar utgiftstrycket i kommunekonomin från 2020.
- Den slutgiltiga effekten av regeringens åtgärder för att stärka kommunekonomin och konkurrenskraftsavtalet beror bland annat på hur kommunerna och samkommunerna utnyttjar möjligheten till besparingar. Det finns en risk för att spareffekten av åtgärderna blir mindre än vad som antagits i utvecklingsprognosen.
- Enligt utvecklingsprognosen för kommunekonomin är det saldomål som satts för lokalförvaltningens nettoupplåning i planen för de offentliga finanserna på väg att nås. Enligt målen får lokalförvaltningens nettoupplåning vara högst -0,5 % i förhållande till BNP 2019.

I detta kapitel beskrivs utsikterna för den kommunala ekonomin 2017-2021 utifrån kalkylen över utgiftstrycket för den kommunala ekonomin. Vid granskningen av utvecklingsutsikterna ligger fokus på budgetåret 2018. Finansministeriets ekonomiska avdelning har utarbetat en utvecklingsprognos för den kommunala ekonomin både enligt nationalräken-

skaperna och enligt kommunernas räkenskaper så att prognoserna är överensstämmande. I utvecklingsprognosen har åtgärderna i planen för de offentliga finanserna och i statens budgetproposition för 2018 beaktats. Utöver utvecklingsprognosen för kommunekonomin beskrivs effekterna av statens åtgärder enligt kommunstorleksgrupp samt genomförandet av finansieringsprincipen.

3.1 Utvecklingsprognos för den kommunala ekonomin

Utvecklingsprognosen för den kommunala ekonomin för åren 2018–2021 som presenteras i detta kapitel är en belastningskalkyl där man bara beaktat de åtgärder med effekter för kommunekonomin som ingår i planen för den offentliga ekonomin våren 2017 eller i budgetpropositionen för 2018. Kalkylen innehåller inte kommunernas och samkommunernas egna åtgärder efter 2017. Kommunalskatteprocenten har hållits densamma som för 2017. Vård- och landskapsreformen har beaktats i utvecklingskalkylen genom att man tagit bort landskapsekonomi från kommunekonomin enligt den uppdaterade tidtabellen från och med 2020. Vård- och landskapsreformens effekter för kommunekonomin förtydligas allteftersom ny statistik bli klar och detaljerna för landskapsreformen preciseras. Utvecklingsprognosen för den kommunala ekonomin presenteras i bilaga 1.

Det sammanlagda resultatet för räkenskapsperioden och saldot för den kommunala ekonomin håller i år på att bli klart starkare än vad som förutspåddes i kommunekonomiprogrammet våren 2017. Särskilt skatteinkomsterna väntas öka mycket gynnsammare än vad som uppskattades tidigare. I år stärks kommunekonomin av minskningen i omkostnaderna som följer av åtgärderna enligt konkurrenskraftsavtalet, kommunarbetsgivarens sänkta pensionsavgifter samt kommunernas egna och av regeringen fastställda anpassningsåtgärder. Räkenskapsperiodens resultat kommer emellertid att bli sämre redan från 2018 ända tills vård- och landskapsreformen träder i kraft. Efter vårdreformen kommer kommunekonomin uppgifter att allt mer handla om bland annat utbildning, som inte är utsatt för samma utgiftstryck till följd av ändringarna i demografin som social- och hälsovårdstjänsterna. Därför lättar utgiftstrycket inom kommunekonomin från 2020 och skuldsättningen avtar. Under de närmaste åren hålls nettoinvesteringarna på en hög nivå. Det redan nu livliga byggandet av sjukhus tilltar trots att investeringar i social- och hälsovården blev tillståndspliktiga med stöd av en temporär lag som trädde i kraft för mer än ett år sedan.

Vård- och landskapsreformens effekter för kommunekonomin har preciserats sedan i våras. Utgifts- och inkomststrukturen för de uppgifter som överförs till landskapen från kommunerna har uppskattats för 2015 utifrån data per uppgift i statistiken över kommunekonomin. I prognosen har utgiftsstrukturen för året i fråga projicerats på de påföljande åren med den faktiska och förväntade utvecklingen samt ändringarna i uppgifterna.

I kalkylerna har också använts kommunernas uppskattning av kostnadsutvecklingen för de uppgifter som överförs. I bedömningen av landskapens investeringar har man använt bakgrundsfakta om beredningen av landskapen och sjukvårdsdistriktens investeringsplaner. Nettoinvesteringar för cirka 600 miljoner euro överförs från kommunekonomin till landskapets servicecenter för lokaltjänster. Även en avsevärd mängd skulder överförs till landskapssektorn. Uppskattning av den skuld som överförs har höjts till cirka 3,4 miljarder euro. Beloppet är större än sjukvårdsdistriktens nuvarande skuldbelopp, eftersom deras investeringar under de närmaste åren utökar skulden som överförs.

Under åren efter reformen får kommunerna på grund av fördröjningar i redovisningen en del skatteinkomster enligt de skattegrunder som gällde före vård- och landskapsreformen, vilket tillfälligt förbättrar kommunernas saldo. Effekten av dessa dröjsmål märks framför allt i skatteinkomsterna 2020, och därför kommer räkenskapsperiodens resultat och saldo för 2020 att förefalla exceptionellt goda.

Kommunekonomin 2018

Finlands ekonomi växer klart. Ökningen i BNP fortsätter även under de följande åren, om än något långsammare. En bra ekonomisk tillväxt löser emellertid inte problemen i de offentliga finanserna. På grund av strukturella faktorer kommer arbetslöshetsgraden att fortsätta tämligen hög, och därför sjunker de av kommunerna finansierade utgifterna för arbetsmarknadsstöd mycket långsamt. Dessutom ökar förändringen i befolkningens åldersstruktur behovet av vård- och omsorgstjänster och därmed utgiftstrycket i kommunekonomin. Den ökade invandringen har också ökat behovet av kommunala tjänster. Resultatet för räkenskapsperioden för kommunekonomin väntas bli sämre jämfört med innevarande år, vilket är en följd av att den anspråkslösa ökningen i skatteinkomsterna och nedskärningarna i statsbidragen.

Centrala nyckeltal i prognosen för den övergripande ekonomin presenteras i tabellen i bilaga 2.

Kommunekonomins omkostnader ökar måttligt 2018 trots utgiftstrycken. Kommunförbundet utredde effekterna av de viktigaste åtgärderna i regeringsprogrammet som har effekter för kommunekonomin i en enkät som genomfördes kring månadskiftet maj–juni. I enkäten utreddes också verkställandet av konkurrenskraftsavtalet. Svaren visar att effekterna av anpassningsåtgärderna i bilaga sex till regeringsprogrammet håller på att stanna klart under den målsatta nivån. Därför har spareffekterna av anpassningsåtgärderna i bilaga 6 till regeringsprogrammet sänkts för åren 2017–2018 med cirka 160 miljoner euro och kundavgiftsintäkterna med cirka 50 miljoner euro jämfört med utvecklingsprognosen som sammanställdes i våras. Effekterna av anpassningsåtgärderna har i huvudsak senarelagts till senare år, men till exempel den sparprognos som man väntat sig som ett resultat

av utvecklingen av familjevården har sänkts med sammanlagt cirka 100 miljoner euro för åren 2017–2021.

Enligt resultaten av enkäten kommer inte heller den sparpotential som förlängningen av arbetstiden som ingår i konkurrenskraftsavtalet förväntades medföra att nås enligt den tidigare beräknade tidtabellen. Förlängningen av arbetstiden ger besparingar om personalstyrkan kan minskas tack vare den. Enligt de enkäter om besparingar som kommunarbetsgivarna har genomfört har kommunerna sparat ansevärliga belopp i personalutgifterna på senare år. Beträffande 2017 har kommunerna uppgivit att de fortsätter personalanpassningsåtgärder för cirka 360 miljoner euro. Denna uppskattning borde inte innefatta effekterna av konkurrenskraftsavtalet men i praktiken kan gränsdragningen mellan de personalbesparingar som beror på kommunernas och samkommunernas egna personalnedsänkningar och de riksomfattande åtgärderna vara vacklande. I kommunekonomin utveckling har man uppskattat att förlängningen av årsarbetstiden minskar personalutgifterna med sammanlagt 148 miljoner euro år 2018, dvs. den tidigare uppskattningen har justerats nedåt och besparingarna senarelagts till åren därefter. Konkurrenskraftsavtalet minskar kommunekonomin omkostnader men sänker också kommunernas skatteinkomster och statsandelar. Om man ser till nettoeffekterna försämrar avtalet kommunekonomin 2018. De totala effekterna av konkurrenskraftsavtalet behandlas mer ingående nedan. Konkurrenskraftsavtalets effekter för kommunernas saldo beskrivs återigen i bilaga 3.

Sänkningen av avgifterna för småbarnspedagogik, som regeringen fattade beslut om i ramförhandlingarna våren 2017, beräknas minska avgiftsinkomsterna och snabba på ökningen i kommunekonomin omkostnader på grund av ökningen i efterfrågan på dagvård. På det hela taget har man uppskattat att reformen försämrar kommunekonomin med cirka 90 miljoner euro 2018. Kommunerna kompenseras med 110 miljoner euro från och med 2018 för de minskade inkomsterna till följd av sänkta avgifter för småbarnspedagogik och den antagna ökningen av produktionskostnaderna via statsandelar, samfundsskatt och fastighetsskatt, vilket innebär överkompensation för nästa år.

Kommunekonomin nettoinvesteringar beräknas ligga på en fortsatt hög nivå. Underhållet av kommunernas befintliga byggnadsbestånd förutsätter omfattande ombyggnadsinvesteringar. Dessutom kommer sjukhusbyggnandet att fortsätta trots lagen om begränsning av investeringar inom social- och hälsovården, som trädde i kraft sommaren 2016.

År 2018 utvecklas kommunekonomin inkomster mycket anspråkslöst. Ökningen i samfundsskatten förklaras delvis av förskotts kompletteringen av engångsnatur gällande 2016 som ingår i kassaflödet 2017. Effekten av den sträcker sig inte till 2018 och samfundsskatteintäkterna vänder nedåt. Dessutom blir utvecklingen av kommunalskatten mycket dämpad och statsbidragen till kommunerna sjunker något. År 2018 kommer justeringen av kostnadsfördelningen att sänka statsandelarna med cirka 180 miljoner euro.

Beaktandet av konkurrenskraftsavtalet i utvecklingsprognosen för kommunekonomin

Konkurrenskraftsavtalet sänker arbetsgivarnas sjukförsäkringsavgifter 2017–2020. Dessutom överförs delar av arbetspensions- och arbetslöshetsförsäkringsavgifterna från arbetsgivarna till att betalas av löntagarna. Ändringarna i avgifterna sänker arbetskraftskostnaderna med drygt 400 miljoner euro för nivån 2018.

Semesterpenningen inom den offentliga sektorn skärs ned med 30 procent 2017–2019. Nedskärningen av semesterpenningen sänkte löneutgifterna inom kommunekonomin redan 2016 eftersom nedskärningen 2017 gällde semesterpenningen för kvalifikationsåret 1.4.2016–31.3.2017 varav 75 procent enligt prestationsprincipen hänfördes till 2016 i bokföringen. Effekten av nedskärningen av semesterpenningen 2017 beaktades i utvecklingsprognosen så att sänkningen av omkostnaderna var cirka 230 miljoner euro 2016 och cirka 80 miljoner euro 2017. På motsvarande sätt ökar omkostnaderna redan 2019 på grund av att nedskärningen av semesterpenningen upphör, i och med att semesterpenningen 2019 gäller kvalifikationsåret 1.4.2018–31.3.2019. När nedskärningarna upphör ökar kommunekonomin omkostnader med cirka 230 miljoner euro 2019 och cirka 40 miljoner euro 2020. År 2020 kommer effekten på omkostnaderna av att semesterpenningen återställs, cirka 40 miljoner euro, på grund av vård- och landskapsreformen att återföras till landskapsekonomi i stället för till kommunekonomin.

Förlängningen av årsarbetstiden med 24 timmar har ingen direkt effekt för kommunekonomin utgifter. Förlängningen av arbetstiden minskar emellertid behovet av arbetskraft i kommunekonomin och skapar möjlighet till en kalkylmässig besparing i omkostnaderna på högst drygt 250 miljoner euro. Besparingarna i omkostnaderna påverkar också kommunekonomin skatteinkomster och statsandelar, och därmed blir nettobesparingen klart mindre än besparingen i omkostnaderna. För att nå besparingen bör kommunerna särskilt besluta att utnyttja möjligheten till besparingar genom förlängd arbetstid. Utifrån resultaten från en enkät som Kommunförbundet riktade till kommunerna och samkommunerna i maj–juni 2017 har sparpotentialen i anslutning till förlängningen av arbetstiden inte realiserats inom den ursprungligen uppskattade tidsramen. Därför har personalbesparingar som kan åstadkommas genom förlängningen av årsarbetstiden senarelagts från 2017–2018 till 2019–2020 i utvecklingsprognosen.

I utvecklingsprognosen för kommunekonomin grundar sig effekterna av förlängningen av årsarbetstiden på tekniska antaganden. I utvecklingsprognosen har man antagit att förlängningen av årsarbetstiden beträffande social- och hälsovårdspersonalen kommer till uttryck i besparingar inom tre år, dvs. 2017–2019. Förlängningen av arbetstiden bromsar upp den ökning i social- och hälsovårdsutgifter som kan hänföras till det växande servicebehovet när den nuvarande personalen tack vare den förlängda arbetstiden kan producera mer service. När det gäller undervisningssektorn har man i kalkylen beaktat att en förlängning av arbetstiden inte leder till besparingar. För den övriga personalen är det

tekniska antagandet att besparingarna i omkostnaderna genom den förlängda arbetstiden uppnås senast 2020. Realiseringen av besparingarna förknippas med osäkerhet. Besparingarna förutsätter att pensioneringar och omsättningen i arbetskraften utnyttjas i kommunerna vid omorganiseringen av arbeten. Enligt en uppskattning som gjorts av Keva kommer cirka 16 000 kommunalt anställda att avgå med pension varje år under de närmaste åren.

Höjningen av avgifterna för löntagare, nedskärningen i semesterpenningen och de besparingar i omkostnaderna som hänger samman med förlängningen av arbetstiden sänker kommunekonomin skatteinkomster med cirka 500 miljoner euro på den nivå som råder 2018. Dessutom stöder regeringen av talet genom att lätta beskattningen för löntagare och pensionärer. Förluster i kommunernas skatteinkomster som beror på de av regeringen fastställda ändringarna i grunderna för inkomstbeskattningen kompenseras i statsandelarna till kommunerna.

Besparingarna i omkostnaderna som följer av konkurrenskraftsavtalet beaktas i statsandelarna till kommunerna. I budgetpropositionen beaktas den potentiella utgiftsbesparingen som uppkommer av nedskärningarna i semesterpenningen och förlängningen av arbetstiden till fullt belopp i statsandelarna 2018. Däremot har de besparingar i personalutgifterna som uppkommer av ändringarna i arbetsgivaravgifterna inte beaktats i statsandelarna.

Om man inte beaktar de gynnsamma sysselsättningseffekterna kommer konkurrenskraftsavtalet att försämra den offentliga ekonomin på kort sikt. I utvecklingsprognosen för kommunekonomin försämrar konkurrenskraftsavtalet kommunekonomin med cirka 100 miljoner euro 2018. På längre sikt gynnar konkurrenskraftsavtalets gynnsamma effekter på sysselsättningen och tillväxten också den kommunala ekonomin.

3.2 Granskning av utvecklingsprognoserna enligt kommunstorleksgrupp

Trycket på att anpassa ekonomin är störst i de minsta kommunerna

I programmet för kommunernas ekonomi enligt kommunallagen (som trädde i kraft i maj 2015) granskas förändringarna i kommunernas saldo både med beaktande av utvecklingen i hela landet och enligt kommunstorleksgrupp. Den finansiella balansen beskrivs med begreppet verksamhetens och investeringarnas kassaflöde. Enklare uttryckt anger nyckeltalet ett tryck på en ökning av lånestocken (negativt nyckeltal) eller en möjlighet till t.ex. låneamorteringar (positivt nyckeltal).

I tabellerna 1–2 presenteras kommunernas strukturella saldo per storleksgrupp och en kalkyl över trycket på att höja inkomstskattesatsen. Kalkylerna grundar sig på kommunvisa uppskattningar – utgående från utvecklingen i hela landet – av utvecklingen av skatteinkomsterna och statsandelarna, den skatteinkomstbaserade utjämningen av statsandelar samt av finansiella intäkter och kostnader. Verksamhetsbidraget för alla kommuner bildas utifrån den procentuella förändringen i det uppskattade genomsnittliga verksamhetsbidraget för hela landet. De kommunvisa åtgärderna som inverkar på verksamhetsbidraget har inte beaktats vilket kan medföra rentav stora skillnader i de faktiska siffrorna. De kommunala skattesatserna har inte ändrats. Samkommunerna ingår inte i prognosmodellen. Granskningen av anpassningstrycket avgränsas till följd av vårdreformen till åren 2017–2019.

Kassaflödet från verksamheten och investeringarna (den finansiella balansen) varierar stort efter kommunstorleksgrupp, men nyckeltalet förbättrades 2017 i alla grupper jämfört med 2016 och var positivt i alla kommunstorleksgrupper. Det goda läget 2017 förklaras av minskade omkostnader och av att statsandelarna nästan är oförändrade jämfört med 2016. Från 2018 kommer situationen dock att försämrans klart i alla kommunstorleksgrupper. Samma utveckling fortsätter även 2019 och den finansiella balansen väntas vara sämst i kommuner som har färre än 6 000 invånare (euro/invånare). Även på riksnivå blir balansen negativ, men bara något tack vare det tämligen goda läget i kommuner med över 100 000 invånare. Minskningen av skatteinkomster och statsandelar har större effekter för små kommuner än för större kommuner. Samma gäller de stigande omkostnaderna. Det bedöms också bli svårt att nå finansiell balans inom kommunstorleksgruppen 20 000–40 000 invånare. I denna grupp räknar man bara med en ringa ökning i skattefinansieringen (skatteinkomster och statsandelar), men investeringsnivån vore ändå hög.

Verksamhetens och investeringarnas svaga kassaflöde märks i nästan alla kommunstorleksgrupper som ett tryck på att öka lånestocken, eftersom kassaflödet från verksamheten inte räcker till för att täcka investeringarna. Lånestocken hotar att växa mest i kommunstorleksgrupperna under 6 000 invånare och 40 000–100 000 invånare. I gruppen av kommuner som har över 100 000 invånare uppskattas behovet av lån vara mycket litet under förutsättning att ökningen i omkostnaderna hålls enligt prognosen. Procentuellt sett hålls de stora kommunernas andel av kommunernas lånestock dock på ungefär samma nivå. Åren 2018–2019 ökar de små kommunernas behov av lån för att finansiera investeringarna avsevärt och kommuner med 40 000–100 000 invånare blir den mest skuldsatta gruppen räknat i euro per invånare.

Tabell1. Uppskattning av kommunernas beräknade avvikelser från finansiell balans (verksamhetens och investeringarnas kassaflöde) enligt kommunstorleksgrupp, miljoner euro och euro/invånare

Verksamhetens och investeringarnas kassaflöde (mn €)	2016	2017	2018	2019	(€/inv.)	2016	2017	2018	2019
> 100 000 inv., tot. inv. och kommuner = 2 121 551 inv. och 9 kommuner (kommunind. 2017)	-3,6	337,6	147,2	127,3		-2	159	69	60
40 001 – 100 000 inv., 1 016 239 inv. och 17 kommuner	-63,2	12,9	-90,2	-146,9		-62	13	-89	-145
20 001 – 40 000 inv., 804 375 inv. och 29 kommuner	47,2	115,4	35,1	-7,8		59	143	44	-10
10 001 – 20 000 inv., 612 683 inv. och 43 kommuner	-22,1	46,9	-23,9	-78,4		-36	77	-39	-128
6 001–10 000 inv., 479 846 inv. och 59 kommuner	-18,1	69,6	12,9	-37,2		-38	145	27	-77
< 6 000 inv., 439 389 inv. och 138 kommuner	-14,4	45,8	-15,5	-81,1		-33	104	-35	-185
Fastlandsfinlands kommuner sammanlagt	-74,3	628,2	65,6	-224,1		-14	115	12	-41

Tabell2. Uppskattning av kommunernas beräknade avvikelser från finansiell balans (verksamhetens och investeringarnas kassaflöde) och av det kalkylerade tryck på att höja skattesatsen som den finansiella balansen medför enligt kommunstorleksgrupp

Det kalkylerade trycket på att höja skattesatsen (%)	2018	2019
> 100 000 inv., tot. inv. och kommuner = 2 121 551 inv. och 9 kommuner (kommunindelningen 2017)	-0,36	-0,30
40 001–100 000 inv., 1 016 239 inv. och 17 kommuner	0,54	0,85
20 001–40 000 inv., 804 375 inv. och 29 kommuner	-0,25	0,05
10 001–20 000 inv., 612 683 inv. och 43 kommuner	0,25	0,80
6 001–10 000 inv., 479 846 inv. och 59 kommuner	-0,18	0,51
< 6 000 inv., 439 389 inv. och 138 kommuner	0,27	1,38
Fastlandsfinlands kommuner sammanlagt, utgångsnivå 19,88 %	-0,07	0,23

Kommuner med 40 000–100 000 invånare har ett stort tryck på att höja inkomstskattesatsen under budgetåret. Trycket på att höja skattesatsen är stort även i kommunstorleksgrupper med 20 000–40 000 och under 6 000 invånare. År 2019 kan det hända att kommuner med över 100 000 invånare rentav har möjlighet att sänka skattesatsen, men i kommuner med färre än 6 000 invånare torde trycket på en höjning vara mycket stort. Små kommuner utsätts för tryck på att höja skatten särskilt på grund av de minskade statsandelarna åren efter 2019. Dessutom bör man beakta att de kommunala skattesatserna i de minsta kommunerna i regel redan är högre än genomsnittet. För 2017 var trycket på att höja skattesatserna sammanlagt 0,60 procentenheter, men i Fastlandsfinland höjde kommunerna sina inkomstskattesatser med endast 0,05 procentenheter. Man har således försökt nå finansiell balans genom att öka länestocken och minska omkostnaderna. Det är ytterst sannolikt att detta kommer att fortsätta även under de kommande åren.

Enligt den kommunvisa kalkylen av hur stort trycket är finns det stora skillnader i kommunernas möjligheter att balansera sin ekonomi och de varierar också kraftigt under granskningsperioden. Enligt kalkylen blir obalansen på lång sikt svårast i små kommuner. I dessa kommuner är det också svårare att avhjälpa situationen, eftersom höjningarna av inkomstskattesatserna redan har varit större än genomsnittet och intäkterna har varit mindre än i de större kommunerna. Dessutom är utbudet av nya metoder för att minska omkostnaderna begränsade. Under budgetåret finns i de minsta kommunerna ett kalkylerat tryck på att höja skatten med i genomsnitt drygt 0,25 procentenheter för att uppnå finansiell balans. På motsvarande sätt klarar kommuner med över 100 000 invånare sig med en sänkning av 0,25 procentenheter.

Tabell3. Kalkylerat tryck på att höja inkomstskattesatsen 2018 och 2019

Procentenheter	Kalkylerat tryck på att höja inkomstskattesatsen	
	2018	2019
	antal kommuner	antal kommuner
Över 3	48	65
2-3	18	21
1-2	30	46
0-1	48	43
Möjlighet till sänkning	151	120
Sammanlagt	295	295

Särskilt i fråga om 2018 ser det kalkylerade trycket på att höja inkomstskattesatsen i kommunerna ut att vara mindre än tidigare. Trycket på att höja skatterna har minskat jämfört med våren 2017, och hälften av kommunerna har en kalkylmässig möjlighet att sänka skattesatsen utan att balansen rubbas.

Från 2019 blir läget sämre. I slutet av granskningsperioden förutspås cirka 25 procent av kommunerna ha ett tryck på att höja inkomstskattesatsen med över 3 procentenheter för att uppnå finansiell balans. Det innebär inte att en våg av sådana höjningar av skattesatserna faktiskt äger rum, utan det beskriver sammantaget förändringstrycket i relation till de ekonomiska variabler som kommunerna kan besluta om. Den viktigaste iakttagelsen är fortfarande att det finns stora skillnader mellan de olika kommunerna. I förhållande till motsvarande granskning i kommunekonomiprogrammet våren 2017 är situationen totalt sett bättre vad gäller höjningstrycket per kommun. Saldot för den kommunala ekonomin ser bättre ut än tidigare, särskilt i början av granskningsperioden.

Utifrån tabell 3 ökar kommunernas finansieringstryck avsevärt under granskningsperioden men precis som tidigare har man i kalkylerna inte kunnat beakta bland annat kommunernas egna beslut om skattesatser och utgifter. Därmed blir det strukturella saldot slutligen sannolikt bättre än den kalkylerade utvecklingen.

Utan anpassningsåtgärder kommer antalet kommuner som omfattas av kriskommunsförfarandet att öka under de närmaste åren

Antalet kommuner med ett negativt årsbidrag har varit lågt under de senaste bokslutsåren. Enligt bokslutet för 2016 fanns det 14 sådana kommuner, vilket är något fler än 2014 och 2015. Enligt den kommunvisa kalkylen kommer antalet kommuner som uppvisar ett negativt årsbidrag att minska betydligt redan 2017 och antalet förblir litet även 2018. År 2017 beräknas antalet kommuner med negativt årsbidrag vara mycket litet, bara 2 kommuner. Enligt prognosen kommer antalet kommuner med negativt årsbidrag att börja öka igen 2019 (tabell 4).

De kommuner som uppvisar ett negativt årsbidrag är oftast kommuner som är mindre än en genomsnittlig kommun. Under de senaste åren har cirka 65 procent av kommunerna med negativt årsbidrag varit kommuner med färre än 6 000 invånare och nästan alla har varit kommuner med färre än 20 000 invånare. Enligt prognosen är alla kommuner med negativt årsbidrag 2017 och 2018 kommuner med färre än 6 000 invånare, och när det gäller 2019 är alla kommuner med färre än 10 000 invånare.

Om den ekonomiska utvecklingen enligt utvecklingsprognosen i kommunekonomiprogrammet håller streck kommer antalet kommuner som har ett positivt resultat för räkenskapsperioderna 2017 och 2018 att ligga på en högre nivå än 2016 och överskottet i balansräkningen kommer inte att minska eller underskottet att öka på riksnivå. Under 2019 förutspår man däremot att antalet kommuner vars balansräkning uppvisar ett underskott och resultat för räkenskapsperioden är negativt börja växa. Utifrån kalkylen ska dock endast cirka 12 procent av kommunerna ha ett underskott i balansräkningen i slutet av granskningsperioden om inga korrigerande åtgärder vidtas, vilket motsvarar läget även i slutet av 2016. Antalet negativa resultat för räkenskapsperioden ökar däremot och överstiger nivån 2016.

I perspektiv av utvärderingsförfarandet i fråga om kommuner som har en speciellt svår ekonomisk ställning (det s.k. kriskommunsförfarandet) innebär den ovan nämnda utvecklingen enligt boksluten för 2016 och 2017 att några kommuner kommer att omfattas av förfarandet 2018 på basis av sitt underskott i balansräkningen (underskottskriteriet är -500 och -1 000 euro/invånare två år i följd). Från och med 2017 övergår man emellertid till att använda koncernbokslutsuppgifter i utvärderingsförfarandet. Utifrån de tillgängliga balansräkningsuppgifterna på koncernnivå för 2015 och 2016 kommer 4 kommunkoncerner

att uppvisa ett underskott i balansräkningen som överstiger kriterierna för ett utvärderingsförfarande.

I verkligheten är den ovan nämnda utvecklingen i fråga om negativt årsbidrag och underskott inte så sannolik, eftersom kommunerna även tidigare har strävat efter att hålla sin ekonomi i skick genom att sänka utgiftsnivån när det ekonomiska läget har varit stramt. Dessutom kan man anta att den nya kommunallagens bestämmelser om skyldigheten att täcka underskott styr kommunernas ekonomi i en sundare riktning. I och med den nya kommunallagen omfattas även samkommuner i fortsättningen av skyldigheten att täcka underskott. Bolag som tillhör kommunkoncerner omfattas däremot inte av ovan nämnda skyldighet, men fr.o.m. 2017 grundar sig utvärderingsförfarandet i fråga om kommuner som har en speciellt svår ekonomisk ställning bland annat på uppgifter om kommunkoncernen.

Tabell 5. Antal kommuner med negativt årsbidrag och underskott 2014–2019

Kommunindelning 2017	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Negativt årsbidrag	10	12	12	2	4	17
Underskott i balansräkningen	55	48	39	25	27	35

BILAGOR

Bilaga 1. Den kommunala ekonomins utveckling till 2021, enligt kommunernas bokföring, md euro, gängse priser

	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Resultatbildning											
1. Verksamhetsbidrag	-24,3	-25,8	-26,4	-26,7	-27,6	-27,8	-27,0	-27,5	-28,1	-10,6	-10,9
2. Skatteinkomster	19,1	19,3	20,6	21,2	21,8	22,1	22,5	22,6	23,3	12,5	12,1
3. Statsandelar, driftsekomin	7,7	8,1	8,3	8,2	8,2	8,8	8,6	8,6	8,3	2,5	2,6
4. Finansiella intäkter och kostnader, netto	0,1	0,2	0,2	0,2	0,3	0,3	0,3	0,3	0,2	0,3	0,3
5. Årsbidrag	2,5	1,8	2,7	2,9	2,7	3,4	4,3	4,0	3,8	4,7	4,1
6. Avskrivningar	-2,2	-2,4	-2,6	-2,6	-2,7	-2,7	-2,8	-2,9	-3,0	-2,8	-2,9
7. Extraordinära poster, netto	0,1	0,2	0,4	1,9	0,3	0,4	0,3	0,3	0,3	0,3	0,3
8. Räkenskapsperiodens resultat	0,4	-0,4	0,4	2,2	0,4	1,1	1,8	1,3	1,0	2,2	1,5
Finansiering											
9. Årsbidrag	2,5	1,8	2,7	2,9	2,7	3,4	4,3	4,0	3,8	4,7	4,1
10. Extraordinära poster	0,1	0,2	0,4	1,9	0,3	0,4	0,3	0,3	0,3	0,3	0,3
11. Intern finansiering, korrigeringsposter	-0,5	-0,5	-0,6	-2,6	-0,6	-0,6	-0,6	-0,6	-0,6	-0,6	-0,6
12. Den interna finansieringen, netto	2,2	1,5	2,4	2,2	2,4	3,2	4,1	3,7	3,5	4,4	3,8
13. Investeringar i anläggningstillgångar		-4,6	-4,7	-7,6	-4,4	-4,3	-4,7	-4,8	-4,9	-4,4	-4,5
14. Finansieringsandelar och försäljningsinkomster	1,0	1,1	1,2	5,3	1,2	1,1	1,1	1,2	1,1	1,1	1,1
15. Investeringar, netto	-3,3	-3,5	-3,5	-2,3	-3,3	-3,3	-3,6	-3,6	-3,7	-3,3	-3,4
16. Finansieringsbehov (intern finansiering-investeringar)	-1,1	-2,0	-1,1	-0,1	-0,8	-0,1	0,5	0,1	-0,2	1,1	0,4
17. Länestock	12,3	13,8	15,6	16,5	17,4	18,1	17,6	17,6	17,9	14,0	13,6
18. Likvida medel	4,5	4,2	5,2	5,3	5,1	5,7	5,7	5,7	5,7	5,7	5,7
19. Nettoskuld (lån – likvida medel)	7,8	9,6	10,4	11,2	12,3	12,4	12,0	11,9	12,2	8,2	7,9

Under 2014 och 2015 inverkar bolagiseringarna av kommunala affärsverk och yrkeshögskolor på posterna i resultaträkningen. Från 2020 inverkar vård- och landskapsreformen på posterna i resultaträkningen

Bilaga 2. Den totalekonomiska utvecklingen och vissa bakgrundsantaganden

Den totalekonomiska utvecklingen och vissa bakgrundsantaganden							
BNP och sysselsättning	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
BNP:s värde, md euro	209,6	215,6	223,9	232,2	240,8	248,3	256,0
BNP:s belopp, förändring %	0,0	1,9	2,9	2,1	1,8	1,3	1,1
Antalet sysselsatta, förändring, %	-0,4	0,5	0,7	0,8	0,5	0,4	0,4
Arbetslöshetsgrad, %	9,4	8,8	8,6	8,1	7,8	7,5	7,3
Sysselsättningsgrad (15–64-åringar), %	68,1	68,7	69,4	70,1	70,5	70,9	71,2
Lönesumma, förändring, %	1,0	1,5	1,8	2,2	2,1	2,8	3,0
Pensionsinkomster, förändring, %	2,7	2,9	3,3	3,4	3,6	3,4	3,6
Priser och kostnader, %	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Allmän inkomstnivå, förändring	1,4	1,1	0,3	1,4	1,6	2,4	2,6
Kommunernas inkomstnivå, förändring	0,8	0,9	-1,1	1,1	1,4	3,6	2,3
Konsumentpriser, förändring	-0,2	0,4	0,9	1,5	1,5	1,8	2,0
Byggnadskostnadsindex	0,5	0,5	0,4	2,1	2,2	2,0	2,0
Basprisindex för hemmamarknadsvaror	-3,2	-1,6	4,3	1,6	2,7	2,0	2,0
Statsandelsindex:							
Prisindex för basservicen ¹⁾ , förändring	0,6	0,8	-2,1	0,6	1,3	2,3	2,2
Prisindex för basservicen, förändring	0,6	0,8	-1,0	0,6	1,3	1,2	2,2
Förändring i kostnadsnivån (budgetprop) ²⁾ , statsandelsindex	0,6	0,0	-0,7	0,0	0,0	1,2	2,2
- inkl. indexjustering ³⁾	-0,6						
¹⁾ Prisindex för basservicen där nedskärningen av semesterpenningen 2017 och återinförandet av den 2020 har beaktats i inkomstnivåindexet enligt statistikcentralen (1,46 %)							
²⁾ Den indexhöjning som använts i budgetpropositionen							
³⁾ Förändringen i kostnadsnivån i budgetpropositionen innefattar en indexjustering som görs med två års fördröjning och är lika stor som skillnaden mellan utfallet av förändringen i kostnadsnivån och den i budgetpropositionen använda förändringen i kostnadsnivån.							
På grund av avrundningar stämmer slutsummorna i tabellen nödvändigtvis inte vid addering.							
Kommunarbetsgivarens socialskyddsavgifter, %	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Sjukförsäkringsavgift	2,1	2,1	1,1	0,9	1,0	1,5	1,5
Arbetslöshetsförsäkringspremie	3,0	3,7	3,2	2,5	2,5	2,2	2,2
Pensionsavgift (KomPL)	23,7	23,2	22,0	21,8	21,4	19,8	19,8
Lärarnas pensionsavgift	21,1	18,4	17,0	16,8	16,3	16,0	16,0
Övriga socialförsäkringsavgifter	0,7	0,7	0,7	0,7	0,7	0,7	0,7
Kommunarbetsgivarens avgifter sammanlagt	29,4	29,8	26,9	25,8	25,5	24,2	24,2
De försäkrades socialskyddsavgifter, %	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Löntagares arbetslöshetsförsäkringspremie	0,65	1,15	1,60	1,90	1,90	1,75	1,75
Löntagares pensionsavgift, under 53 år	5,70	5,70	6,15	6,35	6,75	7,15	7,15
Löntagares pensionsavgift, över 53 år	7,20	7,20	7,65	7,85	8,25	8,65	8,65
Poängtal för ArPL-index	2519	2519	2534	2551	2589	2629	2679
ArPL-index, förändring	0,4	0,0	0,6	0,7	1,5	1,5	1,9
Poängtal för FP-index	1637	1631	1617	1617	1617	1641	1671
FP-index, förändring	0,4	-0,4	-0,9	0,0	0,0	1,5	1,8

Bilaga 3. Konkurrenskraftsavtalets effekt för kommunekonomin saldo

	2016	2017	2018
Kommunernas arbetskraftskostnader			
Sänkning av arbetsgivaravgifterna		277	418
Nedskärning i semesterpenningen	232	309	312
Förlängning av arbetstiden*		93	188
Skattelättnadernas effekt för kommunalskatten		-282	-287
Kompensation till kommunerna		282	287
Indirekta effekter av beskattningen			
Effekten av sänkta arbetsgivaravgifter för samfundsskatteintäkterna		58	86
Effekten av ändringarna i arbetsgivaravgifter för kommunalskatteintäkter		-367	-482
Effekten av nedskärningar i semesterpenningen för skatteinkomsterna		-65	-65
Effekten av förlängningen av arbetstiden för skatteinkomsterna		-23	-40
Minskning av statsandelarna			
sänkning av arbetsgivaravg. / ingen nedsk.		0	0
nedskärning i semesterpenningen 100 %		-309	-312
förlängning av arbetstiden 100 %		-70	-188
Effekt för kommunekonomin saldo utan positiva effekter som uppkommer tack vare den ökade ekonomiska aktiviteten	232	-96	-82

*Enligt den uppskattade sparpotentialen. I utvecklingsprognosen 73 mn euro 2017 och 148 mn euro 2018.

Bilaga 4. Statsbidrag till kommuner och samkommuner 2016–2018 (mn euro) och förändring 2017–2018 (%)

		2016	2017	2018	Förändring %
Moment	Kalkylerade statsandelar	9 955	9 526	9 391	-1,4 %
28.90.30	FM	9 028	8 607	8 458	-1,7 %
flera moment	UKM	928	919	933	1,5 %
	därav samkommuner	1 041	904	929	2,8 %
	Övriga statsbidrag				
25.50.20	JM, valutgifter	0	0	30	
	JM sammanlagt	0	0	30	
Brandskyddsfonden	Understöd till kommunerna	5	5	5	
	IM sammanlagt	5	5	5	
28.70.05	Stöd och handledning i samband med beredningen och genomförandet av landskapsreformen och social- och hälsovårdsreformen.		21	72	
28.90.31	FM, understöd för kommunsammanslagningar	26	27	8	
28.90.34	FM, finansiering av lokala försök i kommunerna	1			
	FM sammanlagt	26	48	80	
flera moment	UKM, understöd enligt prövning	222	253	276	
	varav samkommunernas andel	18	34	38	
	UKM sammanlagt	222	253	276	
30.20.03	Landsbygdsverkets omkostnader: ersättningar till kommunerna inom landskapet Åland för handhavande av verkställighetsavgifter beträffande lantbruksstödet	0,05	0,05	0,05	
30.20.20	Veterinärvård och bekämpning av växtskadegörare: ersättning för den tillsyn över djurs hälsa och välbefinnande som kommunerna ordnar	4	4	4	
30.20.41	EU-inkomststöd och EU-marknadsstöd: systemet med utdelning i skolan	1	1	1	
	JSM sammanlagt	5	5	6	
31.10.41.	Statsbidrag för byggande och upprätthållande av vissa flygplatser	1	1	1	
31.30.63.	Köp och utvecklande av kollektivtrafiktjänster	34	34	34	
31.30.42.	Statsunderstöd för utbildning	1	1	1	
	KM sammanlagt	36	36	36	
32.30.51	Offentlig arbetskrafts- och företagservice/ betalning av lönesubvention till kommunerna	62	24	26	
32.70.30	Statens ersättningar till kommunerna för ordnande av tjänster för personer som får internationellt skydd	131	232	247	
	ANM sammanlagt	193	256	273	
33.03.31	Främjande av hälsa och välfärd	12	22	19	
33.20.31	Statlig ersättning till kommunerna för anordnande av arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte	32	27	27	
33.20.50, 51 och 52	Lönesubvention till kommunerna	0	62	74	
33.50.51	Ersättning för skada, ådragen i militärtjänst	34	33	31	
33.50.56 och 33.50.57	Utgifter för rehabilitering av frontveteraner och statsunderstöd för rehabilitering av frontveteraner	25	40	32	

		2016	2017	2018	Förändring %
33.60.30	Statlig ersättning för kostnaderna för riksomfattande beredskap inom hälso- och sjukvården	1	1	1	
33.60.31	Understöd till kommunerna för servicestrukturen inom social- och hälsovården och för vissa andra utgifter	1	0	0	
33.60.32	Statlig ersättning till hälso- och sjukvårdsenheter för forskning på universitetsnivå	18	20	15	
33.60.33	Statlig ersättning till hälso- och sjukvårdsenheter för utgifterna för läkar- och tandläkarutbildning	93	94	95	
33.60.34	Statlig ersättning till hälso- och sjukvårdsenheter för kostnaderna för rättspsykiatriska undersökningar och patientöverföringar	15	15	15	
33.60.35	Statsandel till kommunerna för kostnader i anslutning till det grundläggande utkomststödet	315	25	0	
33.60.36	Statsunderstöd för att säkerställa social- och hälsovårdstjänster på samiska	0,5	0,5	0,5	
30.60.37	Ersättningar till kommunerna för kostnader för brådskande socialvård	0	0	5	
33.60.38	Statsunderstöd för kostnader för pilotprojekt med valfrihet	0	19	99	
33.60.40	Statlig ersättning för läkarhelikopter verksamheten	29	29	29	
33.60.63	Statsunderstöd för verksamheten vid kompetenscentrum inom det sociala området	3	3	3	
33.60.64	Statlig ersättning för kostnaderna för ordnande av medling vid brott	6	6	6	
33.80.50	Statlig ersättning för förvaltningsutgifterna för avbytarservicen för lantbruksföretagare	15	17	16	
	SHM sammanlagt	599	414	468	
Lag om oljeskyddsfonden 1406/2004	Ersättningar till de lokala räddningsväsendena för kostnaderna för förvärv och upprätthållande av oljebekämpningsberedskapen	14	14	6	
Statens bostadsfond	Fullmakt att bevilja understöd för byggande av kommunalteknik i avsiktsförklaringskommuner	15	15	15	
Statens bostadsfond	Områdesspecifikt understöd	4	0	0	
Statens bostadsfond	Understöd till boenderådgivning	1	1	1	
35.10.61	Främjande av vatten- och miljövård	1	1	1	
35.20.30	Förebyggande av ekonomiska problem bland hyresgäster	0	0	1	
	MM sammanlagt	34	30	23	
	Övriga statsbidrag sammanlagt, mn euro	1 120	1 047	1 196	14,2 %
	Statsbidrag sammanlagt, mn euro	11 075	10 573	10 587	0,1 %

FINANSMINISTERIET

Snellmansgatan 1 A
PB 28, 00023 Statsrådet
Telefon 0295 160 01
Telefax 09 160 33123
www.vm.fi

ISSN 1459-3394 (hft.)
ISBN 978-952-251-902-3 (hft.)
ISSN 1797-9714 (pdf)
ISBN 978-952-251-903-0 (pdf)

Oktober 2017